

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi

JOURNAL OF MEDENİYET POLITICS

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ

ISSN: 2547-9695
e-ISSN: 2587-0815

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
**Siyasal Bilgiler
Fakültesi Dergisi**
JOURNAL OF MEDENİYET POLITICS

(Hakemli Ulusal Dergi)

Cilt/Volume: X 2025 No: 1

İstanbul 2025

İLETİŞİM/CONTACT

Adres/Adress: İstanbul Medeniyet Üniversitesi,
Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanlığı, Kuzey Yerleşke C Blok 7. Kat,
Ünalın Mahallesi D-100 Karayolu, Üsküdar/ İstanbul
Telefon: +90 (216) 280 25 52
Fax: +90 (216) 280 25 55
Kurumsal E-mail: siyasal@medeniyet.edu.tr;
E-mail: ismus.dergi@medeniyet.edu.tr
Web Sitesi: <https://www.ismus.com.tr/>

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS) / Journal of Medeniyet Politics (JM-P)'te yayınlanan makalelerin tüm yayın hakları, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne aittir. Dergide yayınlanan makaleler, yayın kurulunun yazılı izni olmadan kısmen veya tamamen hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz. Bilimsel çalışmalar için kurallara uygun alıntı ve atıf yapılabilir. Dergide neşredilen makalelerdeki görüş ve düşünceler, yazarların şahsına ait olup, dekanlığımızı ve editörümüzü/alan editörlerimizi sorumlu kılmamaktadır.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS)/Journal of Medeniyet Politics (JMP) elektronik olarak yayınlanmaktadır.elektronik olarak yayınlanmaktadır.

KURUCU VE İMTİYAZ SAHİBİ
(Rektör Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK Adına)
Prof. Dr. Faruk BAL
Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı

EDİTÖR
Prof. Dr. Hamdi GENÇ

ALAN EDİTÖRLERİ
Prof. Dr. Faruk BAL
Prof. Dr. Alim YILMAZ
Prof. Dr. Fatih SARIOĞLU
Prof. Dr. Dursun YENER
Dr. Öğr. Üy. Kadir Temiz

YARDIMCI EDİTÖR
Dr. Öğr. Üy. Alperen ÖZKAN
Dr. Öğr. Üy. Meysune YAŞAR

E-DERGİ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üy. Alperen ÖZKAN

TÜRKÇE DİL EDİTÖRÜ
Prof. Dr. Turgay ANAR

YABANCI DİL EDİTÖRÜ
Dr. Öğr. Üy. Ferdane DENKÇİ AKKAŞ

YAYIN KURULU
Prof. Dr. Hamdi GENÇ
Prof. Dr. Ahmet KAVAS
Prof. Dr. M. Lütfullah KARAMAN
Prof. Dr. Murat TAŞDEMİR
Prof. Dr. Fatih SARIOĞLU
Prof. Dr. Faruk BAL
Prof. Dr. Cevdet KIZIL

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Prof. Dr. Ahmet KAVAS, (İstanbul Ticaret Üniversitesi), Prof. Dr. M. Lütfullah KARAMAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Prof. Dr. Veli Denizhan KALKAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Prof. Dr. Giray GÖZGÖR (University of Bradford), Prof. Dr. Azmi ÖZCAN (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Thom BROOKS (Durham University), Prof. Dr. Lütfihak ALPKAN (İstanbul Teknik Üniversitesi), Prof. Dr. Ousmane Oumar KANE (Harvard University), Prof. Dr. Michelangelo GUIDA (29 Mayıs Üniversitesi), Prof. Dr. Muhammed HARON (University of Botswana), Prof. Dr. Fatih SARIOĞLU (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Prof. Dr. Ferda HALICIOĞLU (University of Lincoln), Prof. Dr. Adem BALTACI (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi M. Habib Saçmal (Marmara Üniversitesi), Prof. Dr. Metin COŞGEL (University of Connecticut).

İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS) / Journal of Medeniyet Politics (JMP)
2025, Cilt/Volume: X, No: 1

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS), yılda iki kere çıkan ulusal hakemli akademik bir dergidir.

Journal of Medeniyet Politics (JMP) is a refereed academic journal and is published semi-annually.

İSMUS
Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi

Cilt: X

2025

Sayı: 1

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

Duygu KUTLU, Eleştirel Teori Bağlamında Kenya'nın Küresel Terörle Mücadelesi: Eş-Şebab Örneği 1-25

Ayşe YAŞAR, İsrail'i Yerleşimci Kolonyalizm Tarihine Yerleştirmek 27-45

KİTAP İNCELEMELERİ

Furkan ALTIKARDEŞLER, Demokratik Kapitalizmin Krizi 47-49

JMP

Journal of Medeniyet Politics

Volume: X

2025

No: 1

CONTENTS

RESEARCH ARTICLES

Duygu KUTLU, Kenya's Fight Against Global Terrorism in the Context of Critical Theory: The Case of Al-Shabaab 1-25

Ayşe YAŞAR, Placing Israel in the History of Settler Colonialism..... 27-45

BOOK REVIEWS

Furkan ALTIKARDEŞLER, Demokratik Kapitalizmin Krizi 47-49

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (ISMUS), X/1 (2025), s. 1-25

Research Article

KENYA'S FIGHT AGAINST GLOBAL TERRORISM IN THE CONTEXT OF CRITICAL THEORY: THE CASE OF AL-SHABAAB

Duygu KUTLU*

Date Submitted: 30/03/2025

Date Accepted: 22/05/2025

Abstract

Kenya's counter-terrorism strategies have progressively depended on securitization and militarism, prompting apprehensions regarding their efficacy and implications for governance, human rights, and societal cohesion. This study utilizes Critical Discourse Analysis (CDA), Critical Theory, and Securitization Theory to investigate how counter-terrorism discourse legitimizes oppressive security measures while sidelining alternative, community-based methods. The study, through the analysis of policy papers, official reports, and human rights evaluations, reveals that Kenya's securitized strategy disproportionately affects Muslim communities and Somali refugees, thereby consolidating state authority and exacerbating societal tensions. Notwithstanding governmental assertions of success, military-led counter-terrorism initiatives have not eradicated Al Shabaab's violent acts, and in several instances, have intensified radicalization. The findings enhance existing literature by emphasizing the importance of rhetoric in legitimizing counter-terrorism strategies and perpetuating systemic disparities. The research indicates that Kenya's counter-terrorism framework necessitates a transition to human rights-oriented policies, socio-economic initiatives, and community involvement to attain enduring security.

Keywords: *Kenya, Counter-terrorism, Securitization, Critical Discourse Analysis, Critical Theory, Al-Shabaab, Human Rights*

* Doktora Adayı – PhD Candidate, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. ORCID: 0009-0000-0412-3460

ELEŞTİREL TEORİ BAĞLAMINDA KENYA'NIN KÜRESEL TERÖRLE MÜCADELESİ: EŞ-ŞEBAB ÖRNEĞİ

Makale Başvuru Tarihi: 30/03/2025

Makale Kabul Tarihi: 22/06/2025

Özet

Kenya'nın terörle mücadele stratejileri büyük oranda güvenlikleştirme ve militarizme dayanmış, bu da stratejilerin etkinliği ve yönetim, insan hakları ve toplumsal uyum üzerindeki etkileri konusunda endişelere neden olmuştur. Bu çalışmada Eleştirel Söylem Analizi (CDA), Eleştirel Teori ve Güvenlikleştirme Teorisi kullanılarak terörle mücadele söyleminin baskıcı güvenlik önlemlerini meşrulaştırırken alternatif, toplum temelli yöntemleri nasıl bir kenara ittiği araştırılmaktadır. Çalışma, politika belgeleri, resmi raporlar ve insan hakları değerlendirmelerinin analizi yoluyla, Kenya'nın güvenlikleştirme stratejisinin Müslüman toplulukları ve Somalili mültecileri orantısız bir şekilde etkilediğini, böylece devlet otoritesini pekiştirdiğini ve toplumsal gerilimleri şiddetlendirdiğini ortaya koymaktadır. Hükümetin başarı iddialarına rağmen, ordu öncülüğündeki terörle mücadele girişimleri El-Şebab'ın neden olduğu tehdidi ortadan kaldırmamış ve bazı durumlarda radikalleşmeyi yoğunlaştırmıştır. Bulgular, terörle mücadele stratejilerinin meşrulaştırılmasında ve sistemik eşitsizliklerin sürdürülmesinde retorikğin önemini vurgulayarak mevcut literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırma, Kenya'nın terörle mücadele çerçevesinin, kalıcı güvenliğe ulaşmak için insan hakları odaklı politikalara, sosyo-ekonomik girişimlere ve toplum destekli politikalara ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kenya, Terörle Mücadele, Güvenlikleştirme, Eleştirel Söylem Analizi, Eleştirel Teori, El-Şebab, İnsan Hakları*

Introduction: Securitization and the Counter-Terrorism Landscape in Kenya

Kenya has emerged as a key actor in the struggle against terror, particularly in the areas where Al-Shabaab dominates like East Africa. Kenya initiated Operation Linda Nchi in Somalia in 2011, and after this event, the counter-terrorism efforts of Kenya have been characterized by extensive military operations and domestic security measures. These strategies aim to neutralize the Al-Shabaab threat and protect Kenyan citizens (Klobucista, Masters, & Sergie, 2022). However, the long-term effectiveness of these measures remains highly contested, particularly concerning human rights violations (Torbjörnsson & Jons-son, 2016). The impact and results of Kenya's counter-terrorism strategies are questionable considering assaults such as the 2013 Westgate Mall, the 2015 invasion in Garissa University, and transborder raids (ISS Africa, 2023).

Most of the literature focuses mainly on the operational and policy facets of counterterrorism strategies, including armed operations, laws, and international collaboration. However, there is a conspicuous lack of analysis regarding the broader socioeconomic implications of Kenya's involvement in anti-terror programs. Numerous studies particularly analyze the contribution of Kenya's role in the ongoing fight against terrorism around the world, as well as its US alliance and its leading role in regional security. Nevertheless, the social and political implications are still not well understood, especially the effects on underprivileged communities and the securitization of identity. This study aims to provide insights into the mentioned underexplored areas by using the Critical Security Studies (CSS) methodology. In this way, the counter-terrorism methods of Kenya, which includes prioritizing state authority, alienate specific populations and perpetuate cycles of violence instead of fostering long-term security (Peoples & Vaughan-Williams, 2020), will be analyzed.

This study uses Critical Theory and Securitization Theory as its theoretical framework. These viewpoints are crucial for comprehending how Kenya's counter-terrorism narrative sustains authoritarian policies and curtails human freedoms. This research is directed by the subsequent hypotheses:

H1: Kenya's counter-terrorism measures are predominantly influenced by securitization discourse, resulting in an over dependence on military and law enforcement methods instead of community-oriented strategies.

H2: The securitization of counter-terrorism in Kenya has led to systemic discrimination against Muslim communities and Somali refugees, intensifying social tensions and promoting radicalization.

H3: Notwithstanding government assertions of success, the ongoing occurrence of terrorist acts, intelligence shortcomings, and community distrust indicate that Kenya's counter-terrorism policies are inadequate for attaining long-term security.

The hypotheses are developed to rigorously analyze the discrepancies between official discourse and policy execution, the civil liberties ramifications considering Kenya's security strategies, as well as the degree to which these strategies correspond with global count-

er-terrorism trends. This study aims to elucidate the social and political ramifications of Kenya's policies by underscoring the necessity for inclusive, rights-based approaches to counter-terrorism. Instead of undermining prevailing narratives that depict counter-terrorism solely as a security-focused initiative, this study highlights the intricate relationship among security, governance, and human rights, promoting a more equitable and community-oriented strategy for countering terrorism. The research also employs Critical Security Studies and Securitization Theory to deliver a comprehensive analysis of Kenya's counter-terrorism efforts, proposing alternative policy suggestions that emphasize human rights, societal cohesion, and sustainable security.

The structure of this article is as follows: Initially, it contextualizes Kenya's military operations within a larger framework concerning East African geopolitics along with the broader international fight against terrorism. Second, it examines certain policies and initiatives the Kenyan government is using, assessing their execution and effects. Third, it uses Securitization Theory and Critical Theory to examine the ideological roots and power relations that influence Kenya's security discourse. Ultimately, it presents policy alternatives emphasizing sustainable counter-terrorism strategies, community engagement, and the upholding of human rights. This paper aims to offer theoretically robust and practically relevant insights to the broader discourse on counter-terrorism, governance, and security studies.

Reviewing the Literature: Counter-Terrorism, Securitization, and Human Rights in Kenya

Despite comprehensive research on Kenya's counter-terrorism strategies and actions against Al-Shabaab, significant gaps remain. Current literature generally emphasizes the efficacy of military strategies exemplified by Operation Usalama Watch, alongside the enforcement of laws designed to combat terrorism; nevertheless, it frequently neglects a thorough examination of their wider implications for human rights. The impact of militaristic techniques on vulnerable populations, including Kenyan Muslims and Somali refugees, is generally overlooked. Moreover, while radicalization is frequently analyzed, there is a lack of research investigating the socio-economic and political marginalization that facilitates recruitment into extremist organizations. This results in a substantial deficiency in understanding how state measures may unintentionally promote radicalization.

Background on Al-Shabaab

Somalia is home to the militant organization known as al-Shabaab, or "the Youth" (Klobucista, Masters, & Sergie, 2022). Adhering to al-Qa'ida's worldwide anti-Western ideology and encouraging sectarian violence against anyone who disagrees with its radical Islamic interpretation, the group is an officially recognized affiliate of al-Qa'ida. Al Shabaab became the most well-known military organization inside the Council of Islamic Courts' militant branch in 2006 (Australian National Security, 2024). In December 2006, The Council of Islamic Courts, a consortium related to Somalia's Sharia courts which had formed an alternative governance structure, was overthrown by Ethiopian troops and the Somali Transitional Federal Government. After this, Al Shabaab became an opposition government and insurgency that fought to impose Sharia rule in Somalia and topple the Somali Transitional Federal Government. Between 2009 and 2011, Al Shabaab controlled a large portion of So-

malia. Reinforced military operations by Ethiopian and Kenyan soldiers drove Al Shabaab out of Mogadishu and a significant portion of the center and south parts of Somalia in the same year, as a result of fresh military action by Ethiopian and Kenyan forces (Australian National Security, 2024).

Members of Al Shabaab include individuals who embrace al-Qa'ida's worldwide jihadist doctrine as well as those who are concentrated on the Somali war at home. There are between 5,000 and 14,000 members of al Shabaab, and the majority are ethnic Somalis from Kenya and Somalia (Australian National Security, 2024). A tiny percentage of members, nevertheless, are foreign-born, including those from Western countries. Al-Shabaab operates on a global scale as a violent non-state actor, similar to other such organizations. Furthermore, the group primarily uses Radio al Andalus to disseminate its message and recruit a large number of Somali citizens (Australian National Security, 2024). Al Shabaab also uses propaganda operations, sometimes in the form of videos, to recruit people from the Somali diaspora abroad. Through its al-Kata'ib media network, the organization has uploaded more complex movies on the internet, most of which include English subtitles (Australian National Security, 2024). The importance of financial contributions in supporting Al-Shabaab's operations is highlighted by the organization's receipt of financial assistance from Somalis living abroad, especially in the countries of the Gulf. This highlights the necessity for stricter regulation of the hawala system, an informal means of transferring funds (Abdullahi, Ichani, & Mulu, 2023).

Kenya's Fight Against Terrorism

The country prioritized enhancing its anti-terror regulations and procedures, considering the increasing extent and severity of terror attacks. The Global Terrorism Database (2016) reports that from October 16, 2011, to November 29, 2015, Kenya experienced 500 terrorist acts, leading to 800 fatalities and 1,300 injuries. Al-Shabaab organized various large-scale attacks. For instance, the siege of Westgate Mall in 2013 resulted in the death of 72 people, 60 people died during the assault of Mpeketoni, and the attack on Garissa University in 2015 cost the lives of 152 people. The organization attributed the escalation and intensification of its assaults in Kenya to the government's intervention in Somalia. Moreover, multiple terrorist attacks throughout Kenya can be traced back to a multitude of underlying factors. Notable ones are Kenya's geographical closeness to Somalia, its involvement in the US-led initiated worldwide campaign against terror, and the interests of both Israel and the USA within the country. The paramount development is the deployment of the military of Kenya in Somalia in order to counter the Al-Shabaab menace (Mwangi, 2017).

Kenya's counterterrorism efforts are heavily reliant on international support. The US is a big player through initiatives like the Partnership for Regional East Africa Counterterrorism (PREACT) which seeks to improve military, law enforcement and collaboration among civilians regarding the fight against terrorism. The initiative aims to increase operational capability, border security, disrupt terrorist financing, and reduce radicalization (Mwangi, 2017). When it comes to the Antiterrorism Assistance (ATA) program run by the US Department of State, Kenya ranks among the top grantees worldwide. Officials in partner nations' public safety and security agencies receive training in counterterrorism procedures through the ATA program. Most ATA grantees are developing nations with weak economies that cannot afford to maintain a robust anti-terrorism infrastructure and workforce

(Mwangi, 2017). Another tactic used to counter Al Shabaab is the exchange of intelligence. To prevent terrorist strikes, Kenya has joined intelligence-sharing initiatives in East Africa. Global collaboration, especially with the US, facilitated the sharing of critical information regarding potential threats (National Counter Terrorism Centre, 2025).

Kenya predominantly depended on law enforcement to counter terrorists. This does not express the process of security, which is a system of checks that subjects suspected and confirmed members of terrorist organizations to identification, removal, or extermination. Linda Nchi, which means "protect the country," was Kenya's first security mission, launched in October 2011, aimed at addressing the Al-Shabaab extremist threat in neighboring Somalia (Mule, 2020). Joint air and ground strikes were conducted on insurgent targets in Somalia with the participation of approximately 1500 Kenyan soldiers (Mule, 2020). The mission was designed to fortify Kenya's borders while reducing the risk of attacks from terrorist groups operating in Somalia (D.O. Opon, P.G. Okoth, & K. Onkware, 2015).

After Operation Linda Nchi, Kenya's military involvement in Somalia underwent a significant shift in February 2012 with the integration of Kenya's military into the African Union Mission in Somalia (AMISOM). The United Nations Security Council Resolution 2036 provided the legal foundation for the integration of Kenyan forces into the mission. This resolution enabled AMISOM to expand its mission by deploying Kenyan personnel to combat Al-Shabaab and contribute to the stabilization of Somalia (AMISOM, 2022). Kenya contributed to patrols and combat against Al-Shabaab insurgents and protection of key towns and supply routes in several missions integrated into AMISOM. They also supported the operations of the Somali National Army (SNA). Although Al-Shabaab remained a major threat, Kenyan military defeats allowed the group to capture a substantial amount of territory. However, the military mission encountered obstacles due to the organization's asymmetric warfare (UN Security Council, 2012).

The Kenyan participation in AMISOM's mission under the African Union and United Nations mandate transformed its border response into a transnational counter-terrorism operation. Kenya joins the Eastern Africa Fusion and Liaison Unit (EA-FLU) as part of its regional intelligence-sharing frameworks which receive support from INTERPOL and other international actors to track and stop terrorist networks. The frameworks place Kenya within a global surveillance system which exceeds national control boundaries (Chandra, 2019). Local counter-terrorism policies in Kenya receive direction from and generate content for the macro-securitization of Islamist extremism through its cooperation with AFRICOM and its intelligence exchanges with Western agencies like the CIA and MI6. The macro-frame allows Kenya to defend its special internal security measures, including Muslim community surveillance and refugee camp securitization through global counter-terrorism efforts.

One of the biggest beneficiaries of US security aid in sub-Saharan Africa is Kenya. In 2015–17, they got US\$100 million in aid for counterterrorism operations, training, and the acquisition of advanced equipment (Chandra, 2019). The US Anti-Terrorism Assistance (ATA) program supported the establishment of the National Security Intelligence and "General Service Unit," a paramilitary reserve unit primarily assigned to address civil unrest, and the Anti-Terror Police Unit (ATPU), a specialized police unit tasked with counter-terror responses. (Chandra, 2019). Furthermore, Kenya utilized the Terrorist

Interdiction Program (TIP), a program supplying technologies for screening travelers at airports and border crossings (Chandra, 2019).

Kenya receives financial and technological assistance from the UK, and the Kenya Defense Forces frequently participate in joint military training with British forces (Chandra, 2019). The European Union's Horn of Africa project, a four-year regional counterterrorism law enforcement initiative, is the most significant among other international collaborations on national security. Capacity-building seminars on counter-terror finance and counterterrorism case management have been recently conducted in Kenya as part of this initiative. Participants hailed from Djibouti, Ethiopia, Kenya, Somalia, Sudan, South Sudan, Tanzania, and Uganda have been employed in police, law enforcement, and prosecutorial agencies (Chandra, 2019).

Operation Linda Boni, located in the Kenya-Somalia border area, functions as more than a domestic security measure because it connects to the worldwide "war on terror" discourse. Kenyan officials have labeled the Boni Forest as Al-Shabaab's strategic base, which poses a threat to both regional peace and global security, thus establishing a link between domestic insurgency and international security. Kenya implements security measures and narratives to both address and reinforce the global security framework of terrorism. The process allows exceptional security measures to become normalized through global security cooperation frameworks, which include transnational military deployment, Muslim community surveillance, and refugee camp closures (Mule, 2020). These practices need evaluation through Buzan's (2009) macro-securitization framework, which explains how global security narratives, including the "War on Terror," merge national and regional responses under a unified system-wide threat logic. The Kenyan participation in AMISOM under UN authority, together with its EA-FLU membership and extensive intelligence ties with AFRICOM, CIA, and MI6 contribute to a broader security logic that constructs Islamist extremism as a universal, existential threat. This macro-securitized narrative not only informs Kenya's internal policies but also shapes the logic behind international security assistance from the US and UK, as well as its deployment of specialized units like the ATPU and its implementation of refugee securitization measures. Briefly, Kenya participates in constructing and legitimizing macro-securitization through its threat portrayals of Al-Shabaab as enemies who threaten both regional peace and global security. The regional counter-terrorism engagements of Kenya function as dual expressions of worldwide threat narratives while establishing normalized exceptional measures.

Kenya has passed several laws in response to terrorism, namely The National Police Service Act of 2014, the Prevention of Organized Crime Act of 2012, the National Service Intelligence Act of 2012, the Proceeds of Crime and Anti-Money Laundering Act of 2009, the Finance Act of 2014 as well as the Anti-Terrorism Act aimed at enabling prosecution for terrorism related offences. This also covers financial rules meant to restrict support for terrorist organizations (Mwangi, 2017). Besides, the government of Kenya founded the National Counter Terrorism Center (NCTC) in 2004 (Jirásek, 2023), and this project involves several agencies and functions as a base for negotiations with international collaborators while efficiently coordinating counter-terrorism efforts. The NCTC includes one chairman selected by the National Security Council (NSC) and representatives from the National Intelligence Service (NIS), the Kenya Defence Forces (KDF), the National Police Service, and several relevant branches of government, following legislative amendments in 2014

(Jirásek, 2023). Besides contributing to the counter-terrorism strategy, it devises strategies to promote deradicalization (National Counter Terrorism Centre, 2023). For instance, the center employs soft power to maintain its position in support of the scheme to grant amnesty for immigrants returning home from radicalized youth who joined Al-Shabaab abroad but subsequently returned to Kenya (Jirásek, 2023).

Theoretical Framework: Critical Security Approaches to Counter-Terrorism

Critical Theory

Research on terrorism often delves into intricate political and social processes that go beyond violent crimes. By focusing on the ideologies, power dynamics, and social circumstances that fuel both terrorism and state responses, critical theory provides a convincing framework for comprehending these interactions. Using Kenya's counter-Shabaab strategies as an example, this section explores the potential applications of critical theory within the realm of terrorism research.

Although there is no widely recognized description, terrorism can be generally characterized in the following way: It occurs when small groups or covert organizations use violence for political ends and attack any citizen of a civilian or militant state (Sinai, 2008). Terrorism involves the use of violence or coercion to exert control over civilian targets. Terrorist organizations cannot frequently topple the governments they oppose, in contrast to guerrilla armies. Attacks that target certain groups or randomly choose targets are more successful at pressuring governments to alter their policies (Sinai, 2008).

Similar to security, people's perceptions of politics have a big impact on how they handle terrorism. Critical Terrorism Research suggests that terrorism is primarily a societal reality, compared to a solitary violent occurrence (Mwangi & Mwangi, 2024). The core of the matter lies in its reliance on environment, conditions, motive, and, more importantly, the societal, cultural, lawful, and political structure that shape understanding, classification, and labeling, rather than being inherently tied to the aggression itself (R. Jackson, 2009). The relationship between political activity and violent extremism, as well as the role of dispute within political frameworks, warrants comprehensive examination. Countries categorize agencies under specific titles in order to justify particular regulations. Examples of this include perceptions that suggest religiously motivated terrorism is more violent and dangerous. Hamas is given as an example to illustrate how to deal with religious terrorism in this context (Toros & Gunning, 2009). Because religious groups are viewed as extremely hazardous and Hamas is only classified as a religious organization, Israel and Western powers depict the movement as dangerous, illogical, and seeking a new global order. Thus, as a part of the struggle against terrorism, they seek to use violence to suppress Hamas rather than engage in discussion. As a result, the organization's various facets are disregarded, and its calls for liberty and rights are not regarded as valid.

Traditional social theories that often ignored how ideology and power shape human experiences gave rise to critical theory. Critical Theory, which has its roots in the Frankfurt School's writings, places a strong emphasis on social justice, historical context, and the

questioning of conventional wisdom. It is not only for understanding social realities but also for dismantling and altering repressive systems (Heath-Kelly, 2019).

Power dynamics, ideological criticism, and the idea of liberation are all important components of Critical Theory that are relevant to the study of terrorism. To analyze the dynamics of terrorism and governmental response, one needs to understand how power is allocated and used in society (Richard Jackson 2007). From Critical Theory perspective, power is embedded in social structures, cultural norms, and economic systems as well as being held by the government (Toros and Mavelli, 2014). This view helps scholars examine how counterterrorism measures can affect underprivileged populations, alienate and radicalize them to the point of becoming terrorists (Horkheimer, Adorno, & Noeri, 2002).

Critical Theory also promotes an ideological criticism of how prevailing ideologies shape public opinion and how people perceive terrorism. Through analyzing these narratives, academics may be able to reveal the assumptions being made about some groups as inherently violent or radical, and about their behavior with no reference to political and socio-economic roots (Toros, 2016; Lindahl, 2018). Critical Theory also approaches the study of terrorism through the idea of emancipation. It supports the laws that ensure human rights and community engagement by not solely following the security approaches and requiring social change to address structural injustice and inequality. Critical Theory's concept of emancipation is aimed towards improving equity in society by eradicating the root causes of violence, which in turn will result in better and more equitable counterterrorism measures (Toros, 2016).

Securitization Theory

Research on the function of discourse regarding security analysis, known as social constructivism, was influenced by the securitization theory of the Copenhagen School (Buzan & Wæver, 2009; Mwangi & Mwangi, 2024). Securitization is a concept within Critical Theory that involves the construction of individuals or groups as existential threats in order to justify extraordinary measures (Bredlid, 2024).

Securitization is based on the understanding of a referent object – an entity that is considered valuable and in need of protection, classifying certain problems or hazards as existential threats to that object (B. G. Buzan, Wæver, & de Wilde, 1998). This method makes the enactment of practices that might not be readily allowable within routine political discourse possible (B. Buzan & Wæver 2009). Another significant component of this theory is macro-securitization, which involves the extension of securitization efforts beyond national borders to address broader issues such as terrorism that affect multiple states (Buzan & Wæver, 2009). Macro securitization helps understanding security threats; however, it results in simplified stories that present complex social issues in black and white. The dichotomous framing of this may lead to prioritizing security above human rights initiatives, while neglecting the socio-political and economic fundamental causes of radicalization. (Ploch, 2010). Furthermore, the focus on the overarching narratives of terrorism can result in the misallocation of resources; military responses are emphasized over the primary issues of poverty, unemployment, and political disenfranchisement. This may continue cycles of violence rather than contributing to lasting stability (Whitaker, 2010).

Studying securitization theory helps to understand the approach of Kenya to foreign policy in the context of counterterrorism. The realization of stable macro-securitizations that encompass numerous lower-level initiatives often concentrates on military approaches at the expense of social and economic root causes that give rise to radicalization (B. Buzan & Wæver, 2009). This may result in policies that exacerbate the tensions within the communities rather than reducing them. Furthermore, studying the enunciation and rationalization of threats through the political discourse enriches the understanding of their implications for human rights and social cohesion in the country. This analysis stresses the need for more innovative strategies that focus on the participation of communities and combat the source of violence as opposed to relying on military approaches.

Research Design: A Discourse Analytic Study of Kenya's Security Discourses

This paper examines Kenya's counter-terrorism strategies through the lens of Critical Discourse Analysis (CDA), drawing on both Critical Theory and Securitization Theory in the process. Since the research demands an in-depth examination regarding the ideological and structural facets of Kenya's counter-terrorism policies, the recommended methodology is qualitative research (Denzin & Lincoln, 2018). Al-Shabaab, an important actor in the security environment of Kenya, is transnational in nature and has been met by varied responses from the Kenyan government and other international actors (D. M. Anderson and McKnight, 2015). Hence, Al-Shabaab is chosen as the case study. The group's presence in Somalia and its history of conducting major attacks in Kenya have impacted Kenya's domestic and international policies while also highlighting the difficulties in combating terrorism in a borderless region with ethnic diversities and historical hostilities (Abdullahi, Ichani, & Mulu, 2023). Al-Shabaab can be used as a way of entry to understand the dynamics of counterterrorism efforts from the local, regional, and global levels. To understand the impacts of security narratives on vulnerable populations, this study analyzes policy papers, official reports, scholarly articles, and human rights assessments.

All the research for the study was conducted on primary and mostly secondary data sources; these include government documents such as the Prevention of Terrorism Act (2012) and Kenya's National Counter-Terrorism Strategy (NCTC, 2016), as well as international and regional reports from the United Nations (UN), African Union (AU) and the Intergovernmental Authority on Development (IGAD). These sources offer a view of the legal and institutional counter-terrorism framework in Kenya. Peer-reviewed journal articles and books reviewing Kenya's counter-terrorism policies, the securitization of Muslim identities, and the overall impacts of security policies are also incorporated to ensure that the discourse is well covered (Mogire & Mkutu Agade, 2011; Kamau, 2021). Human rights reports from organizations like Human Rights Watch, Amnesty International, and the Kenya National Commission on Human Rights (KNCHR) are used to analyze human rights abuses linked to counter-terrorism measures ("Kenya," 2014). To analyze how terrorism is framed in public discourse, government speeches, news articles, and public statements from security agencies are analyzed.

The following article applies Critical Discourse Analysis (CDA) methodology to explore how language, power, and ideology construct Kenya's counter-terrorism policies (Fair-

clough, 2017). The analysis is based on securitization speech acts by government officials and security agencies to explore how terrorism threats are framed, articulated, and justified. Additionally, policy discourse is analyzed to explore the assumptions made in Kenya's counter-terrorism laws and policies.

Analyzing Kenya's Counter-Terrorism Policies

Securitization and Militarization of Counter-Terrorism

Terrorism has been declared the top safety concern in Kenya, leading to the adoption of stringent anti-terrorism policies. The Prevention of Terrorism Act (2012) and other pieces of legislation have provided the necessary legal framework that allows security forces to take preventative measures against potential threats. Because risk is prioritized over danger, Kenyan actors are paying particular attention to people who may be at risk of radicalization. Determining who is in danger of radicalization or is suspected of being radicalized has become a highly politicized issue that fits with Kenya's prevailing rhetoric, which is essentially focused on maintaining political power (Breidlid, 2024). According to the Act's provision 12D (*The Prevention of Terrorism Act, 2012*):

“A person who adopts or promotes an extreme belief system to facilitate ideologically based violence to advance political, religious or social change commits an offence and is liable on conviction, to imprisonment for a term not exceeding thirty years.”

One of the primary concerns with this regulation is its nebulous and confusing phrasing. The phrase "extreme belief system" lacks a precise definition, potentially resulting in arbitrary enforcement. The absence of clarity permits law enforcement agents to interpret the legislation expansively, possibly targeting individuals based on their political, religious, or social convictions rather than any genuine intent to perpetrate violence. This uncertainty may lead to the prosecution of political dissidents, activists, or persons voicing unpopular beliefs, therefore violating their rights to freedom of expression and belief. For instance, according to several residents of the Northeastern region of Kenya, people are scared of the Kenyan armed forces, which are seen as more terrifying than Al-Shabaab. This is because whenever Al-Shabaab conducts a terrorist operation in Kenya, the Kenyan forces retaliate by targeting innocent civilians. (Shire, 2023).

Official reports demonstrate similar securitizing language usage. The National Assembly's Joint Committee on Security revealed in its 2013 Westgate Mall attack investigation that "Al-Shabaab operatives were able to exploit porous borders and refugee camps, where recruitment and planning occur under the guise of humanitarian protection" (Republic of Kenya, 2013). The expression "under the guise of humanitarian protection" makes an implicit accusation against international aid systems for enabling terrorism, which strengthens securitized responses and externalizes responsibility.

After the 2015 Garissa University College attack President Uhuru Kenyatta declared to the nation that "We will do everything to defend our way of life" while stating that Kenya would not allow Al-Shabaab to create "an Islamic caliphate in Kenya" (BBC News, 2015).

The rhetoric demonstrates a traditional securitizing approach that presents terrorism as an existential danger which threatens both physical security and cultural and ideological independence. Through his use of “our way of life” Kenyatta’s speech transforms the threat into a civilizational issue to justify forceful counter-terrorism actions that could bypass typical legal boundaries.

Human Rights Watch conducted research in Kenya between November 2013 and June 2014, and this revealed a worrying trend, having documented more than 10 cases of killings, 10 cases of unlawful disappearances and 11 cases of violence or abuse of innocent civilians with terrorism suspects. This proof clearly points to the role of the counterterrorism unit, especially in Nairobi since 2011 (“Kenya,” 2014). After interviewing 22 residents of Nairobi’s Majengo district, Human Rights Watch researchers discovered that terrorism suspects were subjected to a number of serious abuses, such as being targeted in public, kidnapped from cars and courtrooms, abused when being arrested, and kept in segregation without communication with their families or attorneys (“Kenya,” 2014).

Likewise, The National Police Service (NPS) discourse constructs the way of thinking of Al-Shabaab attacks in the northeastern and coastal areas of Kenya by portraying these incidents as a threat to the existence of the country and the people living in the affected areas. The NPS uses some linguistic features in order to make terrorism an existential threat to justify the measures that they will take in fighting terrorism (Mwangi & Mwangi, 2024). For instance, words such as “infiltrate,” “terror attacks,” and “extra vigilance” are used to generate panic over perceived threats, especially in the northeastern and coastal counties (NPS Kenya, 2016). This framing is used to enhance the authority of the NPS as the chief protector against such threats. The NPS classifies Al-Shabaab attacks as a major threat to physical and human security. For instance, attacks are referred to using emotional language, such as calling them heinous and describing who is attacked, and what part of society is affected (NPS Kenya, 2023; Mwangi & Mwangi, 2024). This is done to create a narrative where these areas are constantly under attack, which in turn makes the public feel vulnerable. The discourse also uses securitization theory wherein the northeast and coastal areas of Kenya are socially constructed as ‘spaces of terrorism’. The NPS categorizes these areas as not only regions that have had attacks but as hotbeds of terrorism, thus giving a justification for the punitive counterterrorism policies. Furthermore, the discourse admits that the perceptions of the public are in concordance with the stories told by the NPS. An interesting point is that while the local people in most cases dislike the state-led repressive counterterrorism measures, the general population of Kenya supports these measures because of the negative perception of the Northeastern and coastal regions (Mwangi & Mwangi, 2024). This shows that the framing of the NPS is a key factor in shaping public opinion and acceptance of counterterrorism policies.

The NPS also claims that the attacks occur due to the socio-economic and political challenges that are faced in the regions such as poverty and marginalization which make the areas to be prone to terrorism. This is because it helps illustrating the reasons of the NPS’s counter terrorism efforts thereby making them seem necessary (NPS Kenya, 2023). In general, the NPS uses, among other things, emotional language, frame analysis, and public narrative to create an image of Al-Shabaab attacks that are aimed at emphasizing the present security threats and explaining the necessity of the strict counterterrorism measures in the affected areas.

To increase the participation of the public in avoiding crime related to terrorism, Kenya also initiated community policing strategies in 2003. It comes from Tanzania's Ujamaa Policy, which is founded on the African Ubuntu philosophy. Members are responsible for monitoring neighborhood conflicts and, more precisely, helping to lower the number of criminal cases (Mule, 2020). The Nyumba Kumi initiative, meaning "ten houses," promotes the formation of groups comprising ten neighboring households to oversee local activities and report any disturbance (Ndono, Muthama, & Muigua, 2019). This strategy utilizes community engagement principles to empower local populations in sustaining security. The Nyumba Kumi Initiative, although guided by principles of equitable representation, primarily involves elderly residents. Young people neither engage in its events nor are involved in concerns of misconduct and security (Ndono et al., 2019). This has led to considerable conflict and frustration among young people and seniors throughout the years. Substantial ambiguity surrounds involvement in Nyumba Kumi owing to the lack of laws and restrictions. Criteria are crucial for assessing persons and facilitating taking actions (Savage & Lumbasi, 2016).

Criminalization of Muslim Communities and Somali Refugees

Somali immigrants and Muslim communities in Kenya have been criminalized as a result of anti-terrorist actions, which are characterized by extensive stereotyping, discrimination, and violations of human rights. The Arabs were persecuted after the 1998 attack on the US embassy in Nairobi, and many Muslim organizations were closed by the government (UNHCR, 2018). Extrajudicial killings, enforced disappearances, and arbitrary arrests, which affect mainly Somali refugees and Muslims, are an example of how securitization leads to militarization and therefore demands extraordinary security measures, as the research concludes (UNHCR, 2018). The Kenyan government, after 9/11 introduced new security measures on Muslims, whose population included a number of Arabs and Asians. In Mombasa, it became almost impossible for one to apply for a birth certificate or a passport without presenting the identity documents of their grandparents. The Law Society of Kenya complained that the anti-terrorism measures adopted by the United States and the United Kingdom were making the Muslims in Kenya near refugees in their own country (UNHCR, 2018).

Two of the most common and mostly negative consequences of Kenya's counterterrorism policies are surveillance and harsh policing of ethnic Somalis and Muslims. The retaliatory attacks by al-Shabaab have increased countrywide to the level that the Kenya Defense Forces (KDF) launched an operation against the group in 2011. In response, the Kenyan government has launched a crackdown on terrorism that has seen ethnic Somalis suffer from increased surveillance and all forms of human rights abuses, including extortion, enforced disappearances, and arbitrary arrests (Muibu & Cubukcu, 2023).

Counter-terrorism efforts have resulted in the collective stigmatization of entire Muslim and Somali populations, branding them as intrinsically "suspect" due to Islamophobic prejudices (Breidliid, 2024). The notion of "suspect communities" can yield catastrophic repercussions (Pantazis & Pemberton, 2009). Individuals are labeled as terrorists solely for their affiliation with these groups, irrespective of their conduct. This official strategy, which disproportionately emphasizes religion, social networks, and Somali ethnicity as catalysts of radicalization, neglects other explanations and promotes a climate of fear and distrust

(Breidlid, 2024). This policy has ultimately demonstrated ineffectiveness in confronting significant threats to Kenyan society.

Adapted from Kenya's comprehensive plan to fight Al Shabaab, other measures include identifying and deporting foreigners in the country as well as continuing with the ethnic security mapping and profiling (Mule, 2020). However, the government has gone further to cast the blame on the Somali community for the activities of criminals and terror suspects within the community. In 2011, the government required all Somalis to have their properties and assets audited, claiming that Somali businesspeople were investing in Kenyan real estate using money from terrorism and piracy along the Somali coast (World Bank, 2020). In 2014, the police and the KDF conducted operation Usalama Watch in Mombasa and Nairobi, specifically in areas occupied by ethnic Somalis and Muslims, without a search warrant. It created the impression of an operation based on ethnicity and religion (Mule, 2020).

IPOA has pointed out that the operation was illegal under the provisions of equality and non-discrimination, even as it explained that the suspect was home grown, and the operation had to be countrywide (IPOA, 2017). IPOA (2017) established that the police officers failed to follow the human rights provisions and demanded money from the detainees, between 1,000 and 20,000 KSh. Victims stated that they were taken advantage of by the military and the police, who used the lack of identity cards as an excuse. No one was allowed a court appearance, and people were illegally held in custody for more than 24 hours. The people arrested in the operation were put in different cells and were without food or a lawyer for several days (IPOA, 2017).

The Ministry of Interior declared plans to shut down the Dadaab refugee complex in 2016, which led to the increased securitization of refugee spaces. The Ministry declared that the camp had "lost its humanitarian character" and "a haven for terrorists and a base for launching attacks against Kenya" (Rivett-Carnac, 2016). The language transforms the refugee camp from its original protective function into a dangerous location. The term "haven for terrorists" functions as a securitizing move (Buzan et al., 1998) which creates fear while portraying refugees particularly Somali populations as internal security threats. Through this rhetorical shift of refugees into security threats the Kenyan government can support extreme actions including forced repatriation and border restrictions and reduced humanitarian assistance.

The official language of Kenya's National Counter Terrorism Centre (NCTC) demonstrates further securitizing discourse. The NCTC defines the national threat landscape through this declaration: "Kenya is a multi-ethnic, multi-religious and multi-cultural constitutional democracy in a region in which violent extremism, particularly exploiting religious texts and identity, threatens national and human security." (NCTC, 2025). The statement presents violent extremism as a dual security threat which simultaneously attacks Kenya's pluralistic nature. The mention of "religious texts and identity" presents terrorism as a religious faith corruption which separates authentic religious followers from extremist groups. The CDA framework shows how this framing enables the state to validate preventive measures such as community outreach and surveillance and civic education programs as necessary protections for democratic unity. Through its focus on national unity and human security the discourse establishes extremism as a threat which operates both domestically and internationally thus expanding security concerns into cultural and social areas.

State actors use these speech acts to build a discourse which merges “refugee”, “Muslim” and “terrorist” categories into a single political framework that justifies both urgent and necessary exceptional measures. The discursive strategies follow Buzan et al.’s (1998) securitization model which allows political issues to become existential threats thus enabling the suspension of normal political processes. The situation demonstrates the concept of the “state of exception” (Agamben, 2005) because emergency measures replace legal norms. Kenyan authorities use their language to advance an ideological project which unites state power with racialized and politicized security frameworks.

Somali and Muslim populations in Kenya experience discrimination that affects both people and groups in concrete ways, going beyond simple social stigma. According to different counterterrorism programs, collective punishment results from the development of a collective identity based on suspicion, which views entire populations as possible threats. In order to safeguard state interests, policies designed to counter terrorism have led to the marginalization or outright silence of civil society organizations and people (Breidlid, 2024). Furthermore, a culture of mistrust and fear is maintained by the notion that Muslims might be viewed as terrorists just because of their ties to the community. The Kenyan government has also instituted programs in schools to track indicators of radicalization among youth. Educators are directed to observe indicators like behavioral changes and religious conversions, thereby heightening the possibility that Muslim students may experience discrimination in educational environments designed to be secure and supportive (Breidlid, 2024).

Because of the Prevention of Terrorism Act (POTA), it is difficult for faith-based and community organizations to help young Muslims who are targeted by security authorities and suffer harassment and discrimination. This law creates a climate of distrust between the government and Muslim civil society by making it easier for the state to arrest people who are thought to be ‘terrorists’, by criminalizing giving ‘material support’ to ‘suspected terrorists’ (Breidlid, 2024). The latter harms these organizations’ operational capacities by fostering enmity rather than collaboration.

National media presents Somalis and Muslims as terrorists and their supporters, linking them to Al-Shabaab. This ‘othering’ of Muslims is also evident in Kenya, particularly along the coast, where they are seen as evil, backward, and in need of direction from the government (Breidlid, 2024). This orientalist view, which is evident in media reports and the opinions of the public, helps to justify the abuses of Muslims by Kenyan security forces. For example, The Mombasa Republican Council (MRC), a Muslim legal advocacy organization that is non-violent and works to address historical grievances of the Muslim community, has been portrayed by the Kenyan media and government as a violent gang linked to Al-Shabaab. This has led to the cessation of funding to the organization, which in turn in a way stigmatizes a non-violent institution that could have helped in preventing extremism among Muslim youths (Breidlid, 2024).

The counter-terrorism measures in Kenya are gradually eroding the functions of civil society organizations, thereby reducing the space for civic engagement. This is evident in various ways, for instance, through the suppression of civil rights such as freedom of expression, association, and assembly, which are signs of a healthy civil society. For instance, in April 2015, the government suspended the licenses of the human rights organizations

MUHURI and Haki Africa on accusations of having links with terrorism. Other groups argued that this was a crackdown on the groups because they had been critical of the government's discrimination against Muslims. Although a court decision directed that their bank accounts should be unlocked, the initial actions had a chilling effect (UHNCR, 2018).

The 2012 Prevention of Terrorism Act defines terrorism broadly, enhances the powers of the police, and permits the state to create lists of people and groups it considers terrorists without due process. Financial constraints present a considerable challenge, as civil society organizations encounter restricted access to banking services and stringent administrative requirements (Freedom House, 2018). New financial reporting regulations may impose administrative burdens, requiring organizations to evaluate their staff, partners, and aid recipients. The delegitimization of civil society organizations (CSOs) through governmental smear campaigns is particularly troubling (Mwangi, 2021). These campaigns are frequently amplified by state-controlled media, which tend to loosely associate CSOs with terrorism and depict them as threats to national security. The resulting "chilling effect" inhibits targeted organizations and deters others from participating in essential activities (Mwangi, 2021).

The National Counter Terrorism Centre (NCTC) has been identified as the approving and reporting institution for civil society organizations (CSOs) in the prevention and countering of violent extremism, which otherwise interferes with their functions (NCTC, 2024). These measures eventually diminish the vital role of civil society as a watchdog of the public and thus undermines the work of human rights defenders and especially target marginalized populations. According to Freedom House (2018), citizens believe that civil society organizations are there to ensure that the government's counter-terrorism efforts are proper. The laws meant to make the nation safe are, in fact, shutting the voices and efforts of people who are trying to make society a better place.

The Kenyan government has been forcibly relocating people and refugees who are thought to be participating in terrorist operations (Brankamp & Glück, 2022; Breidlid, 2024). At least 90 individuals, including Kenyans, Somali nationals, and Ethiopians, were detained in the then-Northeastern province in 2007 on suspicion of engaging in terrorist operations and sent to Somalia and Ethiopia (Mule, 2020). In 2014, Kenya effected the expulsion of 359 Somalis to Somalia, which also involved at least three registered refugees (Mule, 2020). Furthermore, 28 Ethiopians were deported, and six Ugandan asylum seekers were arrested and repatriated to Uganda. In total, 412 refugees were relocated to the Kakuma and Dadaab refugee camps. The people who were expelled had foreign identity documents, which some of them said were seized or destroyed after they were arrested by the police, who demanded money to affect their release (Mule, 2020). Expelling refugees is against the non-refoulement policy of the international relations system and goes against article 2 (3) of the 1969 OAU Convention Governing Specific Aspects of Refugee Problems in Africa (OAU, 1969). The UNHCR (2015) has stated that the Kenyan authorities limited their access to detainees both in the cell and at the airport, which hindered them from recognizing registered refugees and asylum seekers. Furthermore, the criteria employed by authorities to determine whom to charge and whom to deport without charges remain ambiguous (UNHCR, 2015). While international law obligates Kenya to accommodate refugees, considerations of national security should take precedence in the deliberations regarding their repatriation or continued residence.

The Muslims of Kenya have been viewed by the government as a security risk, resulting in increased crackdowns on ethnic Somalis in areas like Eastleigh in Nairobi and the effort to forcibly deport Somali refugees from the Dadaab camp. It was reported that Kenya Police violated the rights of asylum seekers and refugees and searched their houses after the 2006–2010 Somalia refugee crisis (Mule, 2020). Asylum seekers were reported to be held in not-so-hospitable police cells due to overcrowding, abuse, and other aspects of substandard living conditions (Amnesty International, 2014). The refugees are usually detained for an unspecified period of time without being arraigned in court or bailed out. Although Somalia was insecure and the returnees risked being persecuted and imprisoned, between 2008 and 2009, hundreds or even thousands of people were repatriated to Somalia (Amnesty International, 2014).

The Effectiveness of Counterterrorism Rhetoric

In government discourse, counterterrorism efforts are depicted as effective, required, and capable of eradicating terrorist risks in policy statements, political addresses, security analyses, and media coverage. However, when analyzed critically, with the help of a Critical Discourse Analysis (CDA) of these narratives, it becomes apparent that language employed by officials is not always consistent with the reality on the ground, which casts doubts on the effectiveness of Kenya's counterterrorism policies in real life. The linguistic analysis of the data collected for this study shows that the state and the media employ the securitization discourse to construct terrorism as an imminently threatening phenomenon that requires extraordinary security measures.

Policy statements and governmental announcements including presidential addresses and statements from the National Counter Terrorism Centre (NCTC) usually focus on the government's success in fighting Al-Shabaab and its resolve to protect the nation. For instance, after the 2013 Westgate Mall attack, President Uhuru Kenyatta said that 'We will not be frightened by these cowardly terrorists' and that Kenya's counter-terrorism response was 'decisive and firm' (Los Angeles Times, 2013). This discourse supported the argument for military solutions by showing terrorism as an aggression on the sovereign power of the nation.

Detentions, foiled attempts, and neutralized terrorism networks are often portrayed as proof of effectiveness in official accounts and counter-terrorism strategies (NCTC, 2016). The Kenyan government is positioned as proactive and effective by this rhetorical framing, which reassures the populace and supports more military operations, policing, and surveillance. But CDA shows how this discourse deliberately minimizes the enduring nature of terrorist attacks, human rights abuses, and operational inefficiencies, constructing a narrative that puts political legitimacy ahead of actual security results (Anderson & McKnight, 2015).

Despite the robust securitization discourse, Kenya persists in facing frequent terrorist attacks, especially in areas such as Lamu, Mandera, Garissa, and Nairobi. Al-Shabaab continues to demonstrate operational capacity through bombings, kidnappings, and assassinations, undermining the official narrative of counter-terrorism success (Breidlid, 2024). The government of Kenya has a tendency to exaggerate successes and minimize failures, especially regarding intelligence shortcomings and the failure to avert significant attacks (Anderson & McKnight, 2015).

Likewise, after the assault on Garissa University in 2015 that claimed 148 lives, the government promised a more severe fight on terrorism, including more military operations in Somalia and monitoring inside Kenya (BBC, 2015). Still, the frequency of strikes points to the fact that these tactics have not significantly reduced Al-Shabaab's operational capability. The 2013 Westgate Mall attack, the 2015 Garissa University attack and the 2019 DusitD2 Hotel attack exposed deep-seated security weaknesses, contrary to the government's claim of improved intelligence and readiness. Each attack was followed by a shift in the rhetorical stance; representatives stressed the growth of sensitization, improved security measures and stronger counter-terrorism measures, yet similar attacks kept on occurring (Mule, 2020; Yigzaw & Mengisteab, 2024; Mwangi & Mwangi, 2024; Breidlid, 2024). This, therefore, means that although counter-terrorism rhetoric gives the impression that the state is powerful and capable, the effectiveness of these policies is still a question mark.

The absence of transparency in counter-terrorism operations fosters mistrust and skepticism. The securitization narrative presents terrorism as an existential danger, therefore justifying forceful security policies disproportionately affecting underprivileged populations. According to Critical Discourse Analysis (CDA), the counter-terrorism discourse of the state often presents whole communities as security concerns, therefore aggravating suspicion and alienating the impacted groups even more. Human Rights Watch, Amnesty International, and the Kenya National Commission on Human Rights (KNCHR) have reported cases of enforced disappearances, extrajudicial killings, arbitrary arrests, and have focused on Somali and Muslim communities, among others (KNCHR, 2015). The government argues that these measures are necessary for security, but as CDA suggests, they perpetuate systemic oppression, social alienation, and community resentment, thus working against the security goals they are intended to achieve (Mogire & Mkutu Agade 2011).

Limitations of the Study and Further Research

The study has certain contributions. Initially, the study seeks to offer a more comprehensive assessment of Kenya's counter-terrorism policies, offering a more nuanced view of how securitization rhetoric marginalizes community-driven approaches while being used to justify repressive security measures. Besides, using Critical Theory and Securitization Theory, this study might go beyond the conventional state-centric security analyses to reveal the wider socio-political consequences of counter-terrorism policies concerning Muslim communities, Somali refugees, and others. It might contribute to the securitization research in the Global South as it demonstrates how Kenya's counter-terrorism strategies are both connected with and different from the global counter-terrorism trends as well. The study adds to policy debates by advocating for a counter-terrorism strategy based on human rights, which addresses security concerns through inclusive governance and socio-economic development.

On the other hand, the research is mostly based on secondary data, which means that the researcher was not able to get direct data from the policymakers, security forces, and those affected. The lack of primary data in the form of interviews or surveys limits the depth of analysis and prevents a thorough understanding of how counterterrorism policies work in real life. Besides, while CDA effectively reveals the existence of power relations in counterterrorism discourse, it fails to provide a clear assessment of the effectiveness of security policies in combating terrorism. Furthermore, because of the dynamics in Kenya's security situation, it may be necessary to re-examine the results later.

To bridge these gaps, subsequent studies should employ a mixed-methods research design, which involves collecting data through both qualitative interviews with security experts, civil society actors, and people affected by counterterrorism measures. It is possible to learn a lot about the effects of counterterrorism policies on the region by comparing East African countries. Longitudinal research would enable monitoring of variations in counterterrorism discourse and practice as they occur over time. A more detailed analysis of the socio-economic factors that lead to radicalization, combined with a legal analysis of the counterterrorism laws, may help to improve the current approaches and design better and respectful security policies.

Conclusion: Rethinking Kenya's Counter-Terrorism Strategies

The article supports Critical Theory's emancipation mission by demonstrating that sustainable security in Kenya requires eliminating securitized practices which discriminate against Muslim communities and refugees. The framework defines emancipation as the process of dismantling discursive and institutional structures which portray these groups as threats while promoting policies that protect human dignity, legal equality, and political inclusion (Toros, 2016). An emancipatory counter-terrorism framework would redirect security efforts from military monitoring toward rights-focused engagement through transparent practices, accountable community involvement, and inclusive dialogue. The alternative paradigm would manifest through independent oversight of the Anti-Terror Police Unit (ATPU) and legal protections for refugees against collective punishment and participatory approaches to counter-radicalization. These reforms would tackle security roots while making Kenya's security practices compliant with democratic principles and social justice standards. The concept of emancipation functions as a practical normative objective which opposes the global counter-terror regime's exceptionalism to create opportunities for fair and compassionate policy solutions. This paper has also established that preventing radicalization at the local level depends on the involvement of religious leaders, teachers, and other community leaders whose participation is essential to the kind of inclusive, emancipatory framework proposed in the article.

A better counter-terrorism plan for Kenya must shift to a more human rights focused strategy that is consistent with international standards in order to prevent prejudice against certain groups, extrajudicial killings and illegal detention. The need to ensure that security agencies remain accountable and prevent abuse of power means increasing the independence of monitoring bodies. First, to help decrease the extreme recruitment, to address the root causes of radicalization that include unemployment, political disenfranchisement, and limited educational opportunities through focused socio-economic development strategies. The government should finance job creation, vocational training, and community development in the disadvantaged areas. It is also important to enhance community engagement as security services can establish trust and improve cooperation and information sharing with local communities with the help of civil society partnerships, dialogue forums, and community policing. Furthermore, counter-terrorism laws including the Prevention of Terrorism Act (2012) should be reviewed to eliminate provisions that discriminate against certain groups while more stringent legal safeguards to protect fundamental rights are put in place. The use of technology, the improvement of cooperation with the neighboring countries, and the fight against corruption in security organs would help to enhance the intelligence

gathering and preventive measures to reduce risks before they become realities. Lastly, the counterterrorism discourse should move beyond the securitization discourse and include other narratives that challenge the extreme views and promote the unity of society.

In this paper, Critical Theory and Securitization Theory were used to examine the discrepancy between official language, policy execution, and security results. This study emphasizes the frequently neglected sociopolitical consequences of securitization, in contrast to the predominant focus of existing studies on the operational and policy aspects of counterterrorism, including international security cooperation, legislative frameworks, and military interventions (Bachmann & Hönke, 2010; Botha, 2014). However, while these initiatives are ongoing, the longevity of military policies cannot be assured when terrorist threats such as Al-Shabaab are still present. The securitization of counter-terrorism has also helped to criminalize Muslim communities and Somali refugees by repeating discriminatory practices, arbitrary arrests, and human rights abuses. This exclusive strategy has intensified people's distrust of security forces and, therefore, made the situation worse rather than better by reducing radicalization. However, the counter-terrorism discourse is also accompanied by official narratives that may well focus on operational successes while downplaying failures in such a way as to gain public support for limited security policies. In applying Critical Theory and the theory of securitization to the analysis of the gap between the discourse and practice of security, this paper aims to contribute to the understanding of Kenya's counter-terrorism policy and practice. The analysis also reveals that Kenya's counter-terrorism policy is militarized and exceptionally securitized; terrorism is portrayed as an existential threat in the official discourse to justify the aggressive security measures.

References

- Abdullahi, H. A., Ichani, X., & Mulu, F. (2023). Drivers of Al-Shabaab Terror Attacks and Security of the Border: Case of Mandera County, Kenya. *Journal of African Interdisciplinary Studies*, 129–137.
- Agamben, G. (2005). *State of Exception*. (K. Attell, Tran.). Chicago, IL: University of Chicago Press. Retrieved June 4, 2025, from <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/S/bo3534874.html>
- AMISOM. (2022). Kenya—KDF. *AMISOM*. Retrieved January 28, 2025, from <https://amisom-au.org/kenya-kdf/>
- Amnesty International. (2014). AMNESTY INTERNATIONAL REPORT 2014/15 THE STATE OF THE WORLD'S HUMAN RIGHTS. *Amnesty International*. Retrieved January 5, 2025, from <https://www.yumpu.com/en/document/read/54921473/amnesty-international-report-2014-15-the-state-of-the-worlds-human-rights>
- Anderson, D. M., & McKnight, J. (2015). Kenya at War: Al-Shabaab and Its Enemies in Eastern Africa. *African Affairs*, 114(454), 1–27. [The Royal African Society, Oxford University Press].
- Australian National Security. (2024). Australian National Security Website. *Australian National Security Website*. Retrieved January 26, 2025, from <https://www.nationalsecurity.gov.au/>
- Bachmann, J., & J. (2010). “Peace and Security” as Counterterrorism? The Political Effects of Liberal Interventions in Kenya. *African Affairs*, 109(434), 97–114. [Royal African Society, Oxford University Press].
- Badurdeen, F. A. (2018). Socio-legal implications of the laws to combat religious extremism in Kenya. *Religion, Law and Security in Africa*. Retrieved February 3, 2025, from https://www.researchgate.net/publication/325188150_Socio-legal_implications_of_the_laws_to_combat_religious_extremism_in_Kenya
- BBC. (2015, April 2). Kenya attack: 147 dead in Garissa University assault. *BBC News*. Retrieved February 13, 2025, from <https://www.bbc.com/news/world-africa-32169080>
- BBC News. (2015, April 5). Kenya mourns victims of Garissa al-Shabab attack. *BBC News*. Retrieved June 7, 2025, from <https://www.bbc.com/news/world-africa-32187891>
- Botha, A. (2014). Political Socialization and Terrorist Radicalization Among Individuals Who Joined al-Shabaab in Kenya. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(11), 895–919. Routledge.
- Brankamp, H., & Glück, Z. (2022). Camps and counterterrorism: Security and the remaking of refuge in Kenya. *Environment and Planning D: Society and Space*, 40(3), 528–548. SAGE Publications Ltd STM.

- Breidlid, T. (2024). Countering or contributing to radicalisation and violent extremism in Kenya. *Critical Studies on Terrorism*, 225–246.
- Buzan, B. G., Wæver, O., & de Wilde, J. H. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. London / Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Buzan, B., & Wæver, O. (2009). Macrosecuritisation and security constellations: Reconsidering scale in securitisation theory. *Review of International Studies*, 35(2), 253–276.
- Chandra, Y. (2019). *The Threat of Al-Shabaab in Kenya*. UK Parliament.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2018). *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (5th ed.). SAGE.
- D.O. Opon, P.G. Okoth, & K. Onkware. (2015). Immigration Border Control Human Resource Challenges and Opportunities Affecting Counter- Terrorism Strategies in Kenya. *International Journal of Education and Research*, 301–314.
- Fairclough, N. (2017). CDA as dialectical reasoning. *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. Routledge.
- Freedom House. (2018). *Kenya's Antiterrorism Strategy Should Prioritize Human Rights, Rule of Law* (pp. 1–5).
- Global Terrorism Data Base, Kenya. (2016). National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START). Retrieved from <http://apps.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=overtime&search=kenya>
- Goldsmith, P. (2018). Comparative Perspectives on Islamic Radicalism in Kenya and the Horn of Africa. *Confronting Violent Extremism in Kenya* (pp. 9–42). Centre for Human Rights and Policy Studies.
- Heath-Kelly, C. (2019). Critical Approaches to the Study of Terrorism. In E. Chenoweth, R. English, A. Gofas, & S. N. Kalyvas (Eds.), *The Oxford Handbook of Terrorism* (p. 0). Oxford University Press. Retrieved January 21, 2025, from <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198732914.013.13>
- Horkheimer, M., Adorno, T. W., & Noeri, G. (2002). *Dialectic of Enlightenment*. Stanford University Press.
- Human Rights Watch. (2014, April 11). Kenya: Halt Crackdown on Somalis. Retrieved December 30, 2024, from <https://www.hrw.org/news/2014/04/11/kenya-halt-crackdown-somalis>
- IPOA. (2017). *Monitoring Report on Operation Sanitization Eastleigh, Publically Known as Usalama Watch*. The Independent Policing Oversight Authority. Retrieved from <https://www.ipoa.go.ke/frontAssets/uploads/resources/1723535839130824.pdf>

Jackson, R. (2009). *Critical Terrorism Studies: An Explanation , a Defence and a Way Forward*. Retrieved January 28, 2025, from <https://www.semanticscholar.org/paper/Critical-Terrorism-Studies-%3A-An-Explanation-%2C-a-and-Jackson/efa89c55b0a0581791f1739756814195ee4a37d3>

Jackson, Richard. (2007). Constructing Enemies: “Islamic Terrorism” in Political and Academic Discourse. *Government and Opposition*, 42(3), 394–426. Cambridge University Press.

Jirásek, D. (2023). Response of Kenya Security Forces to Terrorist Attacks in the Post-Westgate Period. *Obrana a strategie*, 1–21.

Kamau, J. W. (2021). Is counter-terrorism counterproductive? A case study of Kenya’s response to terrorism, 1998-2020. *South African Journal of International Affairs*, 28(2), 203–231. Routledge.

Kenya National Commission on Human Rights. (2015). *The Error of Fighting Terror with Terror* (pp. 1–39). Retrieved from <https://www.knchr.org/portals/0/civilandpoliticalreports/final%20disappearances%20report%20pdf.pdf>

KNHCR. (2015). *The Error of Fighting Terror with Terror*. Kenya National Commission on Human Rights.

Los Angeles Times. (2013, September 21). Kenya mall attack: Death toll hits 39; reports of Americans injured. *Los Angeles Times*. Retrieved June 8, 2025, from <https://www.latimes.com/world/worldnow/la-fg-wn-kenya-mall-attack-death-toll-hits-39-20130921-story.html>

Mogire, E., & Mkutu Agade, K. (2011). Counter-terrorism in Kenya. *Journal of Contemporary African Studies*, 29(4), 473–491. Routledge.

Muibu, D., & Cubukcu, S. (2023). Assessing the impact of terrorism and counter-terrorism on public perceptions among ethnic minorities in Kenya. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1), 43–71. Routledge.

Mule, R. (2020). *Policies and strategies in Kenya’s response to the war on terror: A critical evaluation*. Master’s Thesis, Strathmore University.

Mwangi, O. G. (2017). Corruption, Human Rights Violation and Counterterrorism Policies in Kenya. In S. N. Romaniuk, F. Grice, D. Irrera, & S. Webb (Eds.), *The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy* (pp. 1041–1054). London: Palgrave Macmillan UK. Retrieved January 27, 2025, from https://doi.org/10.1057/978-1-137-55769-8_50

Mwangi, O. G. (2021). 12 The securitization of civil society organizations, Islamism, and counter-terrorism in Kenya: A case study of MUHURI and HAKI Africa. In Scott N. Romaniuk & E. Thaddues Njoku (Eds.), *Counter-terrorism and civil society: Post-9/11 progress and challenges* (pp. 204–215). Manchester University Press. Retrieved February 10, 2025, from <https://www.degruyter.com/document/doi/10.7765/9781526157935.00022/html>

Mwangi, O. G., & Mwangi, C. W. (2024). Securitisation and spaces of terrorism in Kenya's National Police Service counterterrorism discourse. *Critical Studies on Terrorism*, 66–89.

National Counter Terrorism Centre. (2023). National Counter Terrorism Centre (NCTC) | Head of Public Service. Retrieved January 19, 2025, from <https://www.headofpublicservice.go.ke/node/130>

National Counter Terrorism Centre. (2025). The Journey of Preventing and Countering Violent Extremism. Retrieved January 28, 2025, from <https://counterterrorism.go.ke/nctc20/>

NCTC. (2016). Major NCTC-Driven Strategies and Policies. Retrieved January 31, 2025, from <https://counterterrorism.go.ke/major-nctc-driven-strategies-and-policies%e2%80%a8/>

NCTC. (2024). NCTC – National Counter Terrorism Centre – KENYA. Retrieved February 10, 2025, from <https://counterterrorism.go.ke/>

NCTC. (2025). NCTC – National Counter Terrorism Centre – KENYA. Retrieved June 7, 2025, from <https://counterterrorism.go.ke/>

Ndono, P. W., Muthama, N. J., & Muigua, K. (2019). Effectiveness of the Nyumba Kumi community policing initiative in Kenya. *Journal of Sustainability, Environment and Peace*, 1(2), 63–67.

NPS Kenya. (2016). Press Releases / Statements | National Police Service. Retrieved February 9, 2025, from <https://www.nationalpolice.go.ke/press-releases-statements>

NPS Kenya. (2023). *National Police Service Newsletter* (pp. 1–21). Retrieved from <https://www.nationalpolice.go.ke/sites/default/files/2024-08/NPS%20Newsletter%20Issue%20No%2008%20July-%20Sept%202023.pdf>

OAU. (1969). Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa. Retrieved January 5, 2025, from <http://hrlibrary.umn.edu/instree/z2arcon.htm>

Pantazis, C., & Pemberton, S. (2009). From the 'Old' to the 'New' Suspect Community: Examining the Impacts of Recent UK Counter-Terrorist Legislation. *The British Journal of Criminology*, 49(5), 646–666.

Petrich, K. (2022). Cows, Charcoal, and Cocaine: Al-Shabaab's Criminal Activities in the Horn of Africa. *Studies in Conflict & Terrorism*, 45(5–6), 479–500. Routledge.

Ploch, L. (2010). Countering Terrorism in East Africa: The U.S. Response. *Congressional Research Service*, 1–67.

Republic of Kenya. (2013). *Report of the Joint Committee on Administration and National Security; and Defence and Foreign Relations on the Inquiry into the Westgate Terrorist Attack, and Other Terror Attacks in Manderu in North-Eastern and Kilifi in the Coastal Region* (pp. 1–75). Republic of Kenya.

Rivett-Carnac, M. (2016, May 12). Kenya to Close the “World’s Largest Refugee Camp” in Dadaab. *TIME*. Retrieved June 7, 2025, from <https://time.com/4327239/kenya-close-refugee-camp-dadaab/>

Savage, A., & Lumbasi, L. (2016). *The Impact of Decentralization in Kenya*. Trinity College Dublin. Retrieved from <https://aidlink.ie/wp-content/uploads/2016/08/THE-IMPACT-OF-DECENTRALIZATION-IN-KENYA-.pdf>

Shire, M. I. (2023). Provocation and Attrition Strategies in Transnational Terrorism: The Case of Al-Shabaab. *Terrorism and Political Violence*, 35(4), 945–970. Routledge.

Sinai, J. (2008). How to Define Terrorism. *Perspectives on Terrorism*, 2(4), 9–11. Terrorism Research Institute.

The Prevention of Terrorism Act. (2012). Retrieved from https://www.vertic.org/media/National%20Legislation/Kenya/KE_Prevention_Terrorism_Act.pdf

Toros, H., & Gunning, J. (2009). Exploring a Critical Theory Approach to Terrorism Studies. Routledge. Retrieved September 24, 2024, from <https://durham-repository.worktribe.com/output/1661569/exploring-a-critical-theory-approach-to-terrorism-studies>

Toros, H., & Mavelli, L. (2014). Terrorism, organised crime and the biopolitics of violence. *Terrorism: Bridging the Gap with Peace and Conflict Studies*. Routledge.

UN Security Council. (2012). *Thirtieth report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team submitted pursuant to resolution 2610 (2021) concerning ISIL (Daesh), Al-Qaida and associated individuals and entities*.

UNHCR. (2015). *Kenya Comprehensive Refugee Programme 2015—Kenya* | ReliefWeb. Retrieved January 5, 2025, from <https://reliefweb.int/report/kenya/kenya-comprehensive-refugee-programme-2015>

UNHCR. (2018). World Directory of Minorities and Indigenous Peoples - Kenya: Muslims. *Refworld*. Retrieved February 10, 2025, from <https://www.refworld.org/reference/countryrep/mrgi/2018/en/61738>

Whitaker, B. E. (2010). Compliance among weak states: Africa and the counter-terrorism regime. *Review of International Studies*, 36(3), 639–662. Cambridge University Press.

World Bank. (2020, December 25). World Bank rules out piracy cash in Kenya property boom. *Business Daily*. Retrieved January 5, 2025, from <https://www.businessdailyafrica.com/bd/markets/world-bank-rules-out-piracy-cash-in-kenya-property-boom-2044888>

Yigzaw, T. D., & Mengisteab, K. (2024). Ethiopia’s and Kenya’s Use of Military Force as an Instrument of Foreign Policy in Post-1991 Somalia. *India Quarterly*, 80(1), 133–148. SAGE Publications India.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (İSMUS), X/1 (2025), s. 27-45

Araştırma Makalesi

İSRAİLİ YERLEŞİMCİ KOLONYALİZM TARİHİNE YERLEŞTİRMEK

Ayşe YAŞAR*

Makale Başvuru Tarihi: 14/04/2025

Makale Kabul Tarihi: 22/06/2025

Özet

Kolonyalizm kavramı yabancı bir toprağın işgal edilmesi, o toprağın işlenmesi-sömürülmesi ve söz konusu topraklara göçmenlerin yerleşmesi olarak tanımlansa da uygulamada farklı kolonyalizm tipleri ortaya çıkmıştır. Bunlardan klasik kolonyalizm herhangi bir toprağın sömürgeleştirildiği, sömürülen kaynakların ve zenginliklerin sömürge merkezine (metropol) taşındığı, sömürge ticari ve idari amaçlar dışında bir yerleşme ve yurt edinme amaç ve faaliyetlerinin olmadığı sömürgecilik biçimini ifade etmektedir. Yerleşimci kolonyalizm ise klasik kolonyalizmden hedef alınan topraklarda yerleşmek, orayı yurt edinmek ve sahiplenmek gibi açılardan ayrılmaktadır. Bu amaçla yerleşimci kolonyalizmi inşa etmek için yurt edinme, yerinden etme, mülksüzleştirme, yeniden adlandırma, sürgün ve soykırım-etnik temizlik gibi uygulamalara başvurulmaktadır. Günümüzde yerleşimci kolonyal oluşum örneklerinden en önemlisi İsrail'dir. Bu araştırma; klasik kolonyalizm ve yerleşimci kolonyalizmin ne olduğu ve aralarındaki farkların neler olduğu, yerleşimci kolonyalizmin hangi uygulamalarla ortaya çıktığı, İsrail'in neden yerleşimci kolonyal bir oluşum olduğu sorularına cevap aramaktadır. Literatürdeki güncel tartışmalardan biri İsrail'in yerleşimci kolonyalist bir devlet olup olmadığıdır. Bu çalışma, klasik kolonyalizm ile yerleşimci kolonyalizmin yurt edinme, yerinden etme, mülksüzleştirme, yeniden adlandırma, sürgün ve soykırım-etnik temizlik gibi uygulamalar bakımından birbirinden ayrıldığını, İsrail'in bütün özellikleriyle bir yerleşimci kolonyalist oluşum olduğunu ve yerleşimci kolonyalist uygulamalar olmaksızın İsrail'in varlığının düşünülemeyeceğini savunmaktadır. Ayrıca bugün artık İsrail'in yerleşimci kolonyalizm uygulamalarını aşan, ona yeni kavramlar, yöntemler ekleyen ve onu genişleten bir oluşum olarak yerleşimci kolonyalizmin daha da ileri aşamalarını temsil ettiği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerleşimci Kolonyalizm, Klasik Kolonyalizm, Yurt Edinme, İsrail, Sömürgecilik

* Dr. Bağımsız Araştırmacı. ayseyseyr@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8575-9371

PLACING ISRAEL IN THE HISTORY OF SETTLER COLONIALISM

Date Submitted: 14/04/2025

Date Accepted: 22/06/2025

Abstract

Although the concept of colonialism is defined as the occupation, processing and exploitation of a foreign land and the settlement of immigrants, different types of colonialism have emerged in practice. Classical colonialism refers to the form of colonialism in which any land is colonized, the exploited resources are moved to the colonial center (metropole), and there are no intentions and activities of settling and acquiring a homeland in the colony. Settler colonialism differs from classical colonialism in terms of settling in the targeted lands, making them their homeland and taking ownership. Practices of acquiring homeland, displacement, dispossession, renaming, exile and genocide/ethnic cleansing are used to construct settler colonialism. The most important example of settler colonialism today is Israel. This research seeks answers to the questions of what classical colonialism and settler colonialism are and what the differences are between them, what practices led to settler colonialism, and why Israel is a settler colonial formation. One of the current debates in the literature is whether Israel is a settler colonialist state. This study argues that classical and settler colonialism differ from each other in terms of practices of homeland acquisition, displacement, dispossession, renaming, exile, genocide/ethnic cleansing, that Israel is a settler colonialist formation with all its characteristics, that Israel's existence is unthinkable without settler colonialist practices. It is also argued that today Israel represents even more advanced stages of settler colonialism as a formation that transcends settler colonial practices, adds new concepts and methods to it and expands it.

Keywords: *Settler Colonialism, Classical Colonialism, Homeland Acquisition, Israel, Colonialism*

Giriş

Kolonyalizm¹ kavramı genel olarak tek bir tip faaliyeti tanımlamak için kullanılsa da zaman içinde ortaya çıkan farklı uygulamalar, bu kavramın genel bir çatı-kavram haline gelmesine neden olmuştur. Kolonyalizm kavramı yabancı bir toprağın işgal edilmesi, o toprağın işlenmesi ve söz konusu topraklara göçmenlerin yerleşmesi olarak tanımlanabilir. Ferro'ya göre koloni teriminin bu şekilde tanımlanması onu Yunan dönemine kadar geri götürür (Ferro, 1997, s. 1) ancak Batı'da ve İslam dünyasında farklı yorumlansa da genel olarak Haçlı Seferleri dönemi Avrupa kolonizasyon tarihinin başlangıç noktasıdır (Ferro, 1997, s. 3). Kolonyalizm denildiğinde en çok akla gelen ise Coğrafi Keşifler ile başlayan, Avrupa yayılmacılığı ve sömürgeciliği ile karakterize edilen olaylar dizisidir. Nitekim 15. yüzyılın sonlarında başlayan Coğrafi Keşifler sürecinde yeni topraklar bulmanın temel motivasyonlarından biri Kolomb'un anılarında ifade ettiği gibi zengin olma, altın bulma arzudur (Columbus, 1492-93, s. 44). Bu arzunun nedenlerinden biri, kralların Kudüs topraklarını ele geçirmek için gerekli olan miktarda altın bulmaktır (Columbus, 1492-93, s. 139; Ferro, 1997, s. 5).

15. yüzyıl sonunda başlayan Coğrafi Keşifler dönemi bulunan yeni toprakların işgal edilmesini, kaynaklarının ve hatta insanların sömürülmesini, elde edilen zenginliklerin Avrupa'ya taşınmasını beraberinde getirdi. Bunun sonucunda Avrupa giderek zenginleşti. Kuzey ve Güney Amerika, Okyanusya ve Hindistan'ın ele geçirilmesinden sonra Sanayi Devrimi ve I. Dünya Savaşı ile Avrupa sömürgeciliği yayılma alanını daha da genişletti. Afrika'nın da sömürgeci güçler tarafından işgalinden sonra I. Dünya Savaşı'ndan itibaren Ortadoğu da Batı sömürgeciliğinden payını aldı. İşgal edilen topraklardaki bütün bu sömür faaliyetlerinin yürütülmesi esasında iki ayaklı bir şekilde idare ediliyordu. Bu ayaklardan biri ve en tepedeki, sömürü merkezi yani anavatandaki (metropol) imparatorluk yönetimi iken diğeri söz konusu uzak toprakların sömürülerek zenginliklerin ana vatana taşınmasını kolaylaştıracak şekilde kolonilerde meydana getirilen sömürge idareleridir.

Dolayısıyla burada farklı kolonyalizm tipleri ön plana çıkmaktadır. Buna göre Avrupa sömürgeciliğinin daha çok Kuzey-Güney Amerika ve Okyanusya işgallerinde uyguladığı ve Avrupa'nın daha çok yeni dünyadaki kolonyalizmini ifade eden tipine yerleşimci kolonyalizm adı verilmediği. Daha yaygın olarak uygulanan ve Avrupalı sömürgeci güçlerin Afrika'nın büyük kısmı, Asya ve Hindistan, Ortadoğu gibi geniş bölgelerde uyguladıkları sömürgecilik biçimi ise çok daha geniş bir uygulama alanı bulduğu için klasik sömürgecilik olarak ifade edilebilir. Bu araştırmanın amacı klasik sömürgecilik ile yerleşimci sömürgecilik arasındaki farkları açıklayarak İsrail'in Filistin topraklarındaki varlığı ve faaliyetlerinin neden yerleşimci sömürgecilik kavramı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktır. Bu amaçla makalede ilk önce klasik sömürgecilik ile yerleşimci kolonyalizm açıklanacak, sonrasında ise İsrail'in Filistin topraklarındaki yerleşimi, varlığı ve faaliyetle-

¹ "Kolonyalizm" kavramının Türkçe karşılığı olarak "sömürgecilik" kelimesi kullanılsa da bu iki kavramın vurguladığı noktalar birbirinden farklıdır. Kolonyalizm kavramı sömürme eylemi yanında aynı zamanda bir toprağı ele geçirip oraya geçici veya kalıcı olarak yerleşilmesi anlamını da vurgularken sömürgecilik kavramı ağırlık noktasını söz konusu faaliyetlerin daha çok kaynakların sömürülmesi yönüne kaydırmakta, yerleşimci yönü vurgulama noktasında eksik kalmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, söz konusu faaliyetlerin daha çok kaynakların sömürülmesi yönüne değinmek istendiğinde sömürgecilik kavramı, ancak kaynakların sömürülmesi yanında bu çalışmanın da konusu olan yerleşme eylemine de vurgu yapmak istendiğinde kolonyalizm kavramı kullanılmıştır.

rinin yerleşimci kolonyalizm ile nasıl üst üste geldiğini, hatta bazı yerlerde onu da aşarak başka bir üst biçime doğru ilerlediği-evrildiği analiz edilecektir.

Klasik Sömürgecilik

Ferro (1997, s. 1) her ne kadar kolonyalizmi “yabancı bir toprağın işgal edilmesi, toprağın işlenmesi ve oraya sömürgecilerin yerleşmesi” şeklinde tanımlasa da yüzyıllar boyunca Batılılarca farklı coğrafyalarda yapılan uygulamalar, bu faaliyetlerin önemli bir kısmının klasik kolonyalizm olarak adlandırılmasına zemin hazırlamıştır. Klasik kolonyalizm faaliyetlerinde bir anavatan (metropol) vardır ve işgal edilen-kolonileştirilen toprakların zenginlikleri bu anavatana taşınır. Bu tip kolonyalizmde sömürgeci ülke, kolonileştirilen ülkedeki iktidarın kaynağı olan “metropol”dür, koloni de söz konusu metropolün denetim altına aldığı ve nüfuz ettiği yerdir (Loomba, 2000, s. 24). Söz konusu sömürgeci birincil olarak bu anavattan yönetilse de sömürgeleştirilen topraklardaki/ülkelerdeki sömür faaliyetlerinin idare edilmesi ve ortaya çıkan yerel “sorun”ların çözülmesi için daha efektif olacak şekilde kolonilerde tek tek sömürge yönetimleri kurulmuştur. Örneğin Hindistan’ı sömürdüğü uzun yüzyıllar boyunca İngiliz İmparatorluğu’nun Hindistan’daki faaliyetleri, Hindistan topraklarında organize olmuş İngiliz Doğu Hindistan Şirketi yönetim kurulu ve ona bağlı departmanlar tarafından yürütülmüştür. Bu şirket en üst birim olarak İngiliz Hükümeti’ne bağlı olsa da esas olarak Bombay, Madras ve Kalkütadan yönetilmekteydi (Özel, 2021, s. 218). Bu şirket 1757 yılındaki Plassey Savaşı’ndan sonra ticari-diplomatik gelişimine yönelik politikalara ilave olarak bu tarihten sonra askeri-siyasi operasyonlara da yer vermeye başlamıştır (Özel, 2021, s. 215). Ancak yine de Hindistan (İngilizlerle işbirliği içinde veya değil) kendi yerel yöneticileri tarafından yönetilmeye devam etmiştir. İngilizlerin bu topraklardaki varlığının esas nedeni ve faaliyetlerinin nihai hedefi anavatan için bu ülkenin kaynaklarının-insanlarının sömürülmesi ve ticaret idi. Hindistan topraklarına yapılan yatırımlar bile bu nihai hedefe hizmet etmesi amacıyla yapılmıştır. Bu yatırımlardan biri olan İngilizler tarafından Hindistan’da inşa edilen demiryolu hatları, ülkenin iç kısımlarında üretilen kaynakları-hammaddeyi-ürünleri limanlara ulaştırıp, limandan gemilere yükleyerek anavatana (İngiltere) göndermeye hizmet etmesi için iç bölgelerden limanlara doğru inşa edilmiştir.

Klasik yani yerleşimci olmayan kolonilerde (non-settler colonies) göçmenlerin kolonilere yerleşmesi de çoğunlukla ticari amaçlar ve sömürge topraklarının yönetimi amaçlı ve sınırlı ölçekte olmuştur. Bunlar da Levine’e göre çok büyük oranda askerler ve sivil hizmetlerden sorumlu görevlilerden oluşmaktaydı. Amerika ve Güney Afrika gibi yerleşimci kolonyalizme sahne olan yerlerden farklı olarak klasik sömürgecilikte özellikle İngiliz kolonilerinde sivil göçmenler misyonerler, sağlık personeli, öğretmenler ve iş insanları gibi belirli amaçlarla orada bulunan memur veya sivillerden oluşmaktaydı. Örneğin İngilizlerin Hindistan’daki varlıklarının zirve dönemleri içerisinde olan 1830’lu yıllarda Hindistan’da yalnızca 45.000 İngiliz bulunmaktaydı. Buna karşılık Hindistan’ın sahip olduğu nüfus 150 milyondur (Levine, 2013).

Bir başka örnek olarak 1882 yılında İngiliz ilhakına sahne olan Mısır verilebilir. Mısır’da da diğer İngiliz sömürgeci gibi ülkeyi yöneten yerli idarecileri yönlendirmek ve ülkeden faydalanmak için İngiliz danışmanlar, askerler, bürokratlar, memurlar ve iş insanları gelip bu ülkeye yerleşmişlerdir. Ancak Mısır’daki sömürge biçimi de yerleşimci kolonyalizm

türünden farklı olarak, Mısır nüfusuyla karşılaştırıldığında çok az sayıda İngiliz'in gelip yerleşmesine sahne olmuştur. 1917 yılının nüfus kayıtlarına göre toplam 12.718.255 nüfusa sahip olan Mısır'daki yerli Mısırlıların sayısı 12.512.306'dır. Yaklaşık 200.000 yabancı nüfusun içindeki Mısır'daki Britanya unsurlarının sayısı ise yalnızca 24.354'dir (Egyptian Government Ministry of Finance-Statistical Department, 1921, s. 512-13). İngiliz sömürgeciliği Mısır'da (veya bazı başka yerlerde) Britanya unsuru olmayan yabancıların da sayısının artarak ticari faaliyetler yürütmesine ortam hazırlamıştır ancak bunlar da çok büyük oranda yerleşmek ve burayı yurt edinmek için değil, sömürge idaresi altındaki ülkede ticari faaliyetler yürütmek için bulunmaktaydı. Nitekim bağımsızlıktan sonra yabancıların büyük kısmının ülkeyi terk etmesi bunu kanıtlamaktadır.

Sömürgeler birincil olarak İngiliz Hükümeti ve Londra'daki Sömürge Bakanlığı (Colonial Office) tarafından yönetilmiş, yerinden idare etmek için sömürge ülkelerinde valilikler/yüksek komiserlikler kurulmuştur. Sömürge görevlilerinin ve tüccarlarının çoğu örneğin Mısır'da Kahire ile İskenderiyede; Hindistan'da Bombay ile Kalküta'da ve Afrika'daki çoğu sömürge ülkesinin bugün başkent olan şehirlerinde; yerli halktan izole bir şekilde yaşamışlardır. Bu şehirler çoğunlukla sömürge ülkesinin en gelişmiş şehri durumunda olup dışarıyla bağlantıyı sağlayan liman şehirleri durumundaydı. Yukarıdaki örneklerde görüleceği üzere yerleşimci olmayan kolonyalizm türünde –ki bu tür, kolonyalizmler içinde daha büyük oran kaplamaktadır- sömürgeci güce ait nüfus bürokratik, diplomatik, ticari, askeri vs. gibi sebeplerle gelip sömürge ülkesine yerleşmekte; ülke bağımsızlığını ilan ettikten yani kolonyal ilişkiler sona erdikten sonra büyük oranda kolonileştirilen ülkeyi terk etmektedirler. Bu durum söz konusu kolonyalizm türünü yerleşimci kolonyalizm türünden ayıran en önemli farklılıkların başında gelmektedir.

Klasik kolonyal yöntemlerden biri de kolonyal yönetimin lokal elitlerle de sıklıkla işbirliği yapmasıdır. Sömürge ülkesinin doğrudan yönetilmesi çoğu zaman çok maliyetli ve zahmetliydi. Bu maliyet ve zahmetten kaçınmak için kolonyalist devletlerin ürettiği çözüm, sömürülen ülkenin yerel yöneticiler ve onların yabancı danışmanları eliyle idare edilmesine müsaade edilmesidir. Böylece sömürgeci güç günlük hayatı ilgilendiren toplumsal düzenin sağlanması, genel sorunlarla ilgilenilmesi, nüfusun idare edilmesi gibi sıradan işleri nihai olarak kendisine bağlı ancak özerk şekilde çalışan yerli birimlere ve görevlilere bırakmıştır. Ancak dış ilişkiler ve ekonomi gibi alanların idaresini kolonyalist ülkenin temsilcileri doğrudan elinde tutmaktaydı. Bu dolaylı sistem çoğunlukla İngilizler tarafından Hindistan, Mısır veya diğer Afrika sömürgelerinde tercih edilirken Fransızlar sömürgelerinde doğrudan bir yönetimi tercih etmişlerdir. İster doğrudan isterse dolaylı sömürge yönetimi olsun sömürgeciliğin bu tipinde tepeden inme bir şekilde yerli halkın yönetilmesi, toprakların ve kaynakların sömürülmesi ve anavatana taşınması, sömürme işini mümkün kılan az sayıda kişiden oluşan ayrıcalıklı bir sömürgeci-yabancı sınıf söz konusudur.

Bir başka örnek Hollanda'nın Endonezya'daki sömürgeci faaliyetleridir. Endonezya'ya Hollandalıların ilk gelişi 16. yüzyıl sonuna rastlamaktadır. Van Imhoff ve Beets'e göre 1814 yılında askerler hariç olmak üzere Java ve Madura adalarındaki Avrupalıların sayısı yaklaşık 2.000 kişi olarak tahmin ediliyordu. Giderek artan bu sayı 1852 yılında 17.300'e yükselmiştir. Endonezya'nın diğer adalarındakilerin sayısı ise yaklaşık 4.800'e yükselmiştir. 1860 yılı civarındaki sayıları ise yaklaşık 22.000 erkek ve 1.000'den az kadın Avrupalıdan oluşmaktaydı. 1900 yılında Avrupalıların ve Endonezyalılarla evlilikleri nedeniyle onların soyundan gelenlerin sayısı 91.000'in üzerindedir. Bunların bir kısmı sömürge idaresindeki

görevlerinden emekli olunca, diğer büyük bir kısmı da Endonezya'nın bağımsızlığını ilan etmesiyle Hollanda'ya veya bazı başka ülkelere göç ettiler. Yalnızca az bir kısmı Endonezya'da kalmayı tercih etti. (Van Imhoff & Betts, 2004, s. 48-49).

Bu bakımdan klasik kolonyalizm bir miktar yerleşimci özellikler gösterse de onun esas amacı yerleşimcilik ve yurt edinme değil, sömürmektir. Yani kaynakların anavatanına taşınmasıdır. Dolayısıyla anavatanından buraya kalıcı bir nüfus transferi, yerleşim ve yurt edinme söz konusu değildir. Sömürülen toprakların yerli karakteri, nüfus kompozisyonu vs. bozulmamaktadır. Dolayısıyla kolonyal ilişkiler sona erdiğinde nüfus kompozisyonunda ve toprak aidiyetinde değişiklik ortaya çıkmamaktadır. Yerleşimci kolonyalizm ile klasik kolonyalizmi ayıran en önemli unsur budur.

Yerleşimci Kolonyalizm

...Gerek Londra Şirketi, gerekse Plymouth şirketi mali bakımdan kârlı olmamakla beraber, her ikisi de kolonizasyon alanında önemli işler görmüştür. *London* şirket, gerçek anlamda Virginia'nın babasıydı; *Plymouth* Şirketi ve onun halefi olan *Council for New England* (New England Meclisi) ise *Maine*'de, *New Hampshire*'de ve *Massachusetts*'te birbiri ardınca şehirler kurdu. (Nevins & Commager, 2015, s. 30)

Yerleşimci kolonyalizm klasik kolonyalizmden hedef alınan topraklarda yerleşmek, orayı yurt edinmek ve sahiplenmek gibi açılardan ayrılmaktadır. Yerleşimci kavramı da zaten kalıcılığı vurgulamaktadır (Veracini, 2011, s. 6). Buna göre klasik kolonyalizmde sömürgeci ilişkiler sömürgecinin işgal ettiği topraklardan çekilmesiyle büyük oranda sona erse de yerleşimci kolonyalizmi nihai bir yerleşim ve kalıcılıkla sona ermektedir. Yerleşimci kolonyalizmde kurulan egemen sistem yerlilerin kaybolmasını kolaylaştırmayı, o sistemi aşama aşama inşa etmeyi amaçlamaktadır (Veracini, 2011, s. 7-8).

Dolayısıyla *yurt edinme*, yerleşimci kolonyalizmi klasik kolonyalizmden ayıran en önemli unsurdur. Buna göre sonradan getirilen asli olmayan unsurların hedef alınan topraklara yerleştirilmesi, mülkiyet edindirilmesi, onlara geçim kaynakları yaratılması ve nihai kalıcılıklarının sağlanması yerleşimci kolonyalizmin temel yapıtaşlarıdır. Dışarıdan getirilen yerleşimciler bölgenin nüfus kompozisyonunun değiştirilmesine hizmet eder. Bu yerleşimcilerin yerleştirilmesinin sürekliliği veya uzun süreli devamı bölgedeki durumu tamamen tersine çevirir ve yerleşimcileri yapay bir şekilde de olsa arazinin çoğunluk unsuru haline getirir. Bu bölümün başında Nevins ve Commager'den alıntılanan paragrafta da görüleceği üzere Amerika'nın kolonileştirilmesi ve yerleşimcilerin söz konusu topraklara yerleştirilmesi, onlar için şehirler kurulması tipik yerleşimci kolonyal faaliyetlerdir. Yerleşimcilerin hedef topraklara yerleştirilmesi çoğunlukla bu iş için kurulan şirket veya organizasyonlar tarafından yürütülür. ABD örneğinde Londra Şirketi, Plymouth Şirketi, Virginia Şirketi, Council for New England gibi oluşumlar İngiliz kraliyetinden aldıkları beratlarla (charter) göçmenlerin Amerika'ya taşınması ve yerleştirilmesi, şehirlerin kurulması gibi yerleşimci faaliyetleri yürüten profesyonel organizasyonlar olmuşlardır (Nevins & Commager, 2015). Filistin topraklarının Yahudilerce kolonizasyonu ise Dünya Siyonist Örgütü, Yahudi Ajansı gibi örgütler eliyle organize ve koordine edilmiştir.

Bölgenin asli unsurlarının yerinden edilmesi ise bir önceki paragrafta bahsedilen yurt edinme faaliyetinin tamamlayıcısı olarak çalışmaktadır. Buna göre bölgenin asli olmayan unsurlarının bölgeye yerleştirilmesiyle yerleşimcilerin alanı, yerlilerinin yaşam alanları aleyhine genişlemektedir. Bu iki süreç birbirini tamamlayıcı biçimde işletilmektedir. *Yerinden etme* hemen hemen daima mülkiyetin çok büyük oranda yer değiştirmesi ile son bulmaktadır. Örneğin bugünkü ABD topraklarında yaşayan yerlilerin sayısının 17. yüzyıl sonunda birkaç milyonu aştığı tahmin edilmektedir (Erinç, 1991). Sonraki süreçte ABD’de giderek daha geniş bir alana yayılan koloniler ve yerleşimci faaliyetler özellikle Batı’ya doğru ilerlemiş, Kızılderililerle savaşarak onların topraklarını veya sahihsiz toprakları, geçim kaynaklarını ve yaşam alanlarını ele geçirmiş, savaşlarla onları yenmiş ve “sözde medenileştirme” sürecine tabi tutmuşlardır. Kızılderililerin ovalarda yayılan sürüleri yok edilmiş, nehirlerin sularında maden arama faaliyetleri başlatılmış, demiryolu içerilere doğru ilerletilmiş, yerleşimciler çok geniş otlatma alanlarında koyun otlatma faaliyetlerine girişmiş, milyonlarca yerleşimci ekip biçme faaliyetine girişmiş, birçok yeni yerleşim yeri ve koloniler kurulmuş, böylece 1890’a kadar artık sınır adına hiçbirşey kalmamış, kıtanın doğusundan batısına aralıksız (yerleşimci) eyaletler uzanmaya başlamıştır (Nevins & Commager, 2015, s. 355). Avustralya örneğinde ise İngiliz kâşif James Cook’un ayak basması ve buranın İngiliz kolonisi haline gelmesiyle birlikte 1788’den itibaren Avustralya’ya yapılan göçler daha çok kalabalık İngiltere hapishanelerindeki mahkûmların bu topraklara gönderilmesinden ve sürgün edilmesinden kaynaklanıyordu. Avustralya’ya gelen özgür yerleşimcilerin sayısı ancak 1830’lardan itibaren mahkûm sayılarıyla yarışmaya başlamıştır. Nitekim mahkûm taşıma faaliyetinin sona erdiği 19. yüzyıl ortalarına kadar bu topraklara yaklaşık 160 bin mahkûm getirilmiştir. İngiltere’den Avustralya’ya bireysel göçlerin teşvik edilmesi için (ki bunlar çoğunlukla fakirdi), tıpkı Amerika’da olduğu gibi İngiliz Kraliyeti’nin malı sayılan Avustralya toprakları zengin toprak sahipleri olacak sömürgeci sermayedarlara satılmıştır. Buradan elde edilen gelir, göç yardımcıları olarak Avustralya’ya göç edecek bireysel göçmenlerin fonlanmasında kullanılmıştır. Ve böylece zengin toprak sahiplerinin topraklarında çalışacak bir işçi sınıfı da ortaya çıkmıştır. Ancak bahse konu olan bu toprakların satışı, Avustralya yerli halklarının topraksızlaştırılması ve mülksüzleştirilmesini de beraberinde getirmiştir (Elder, 2005, s. 100-102). Bu örneklerde de görüleceği gibi yerleşimci kolonyalizmde hemen her zaman rastlanan yerinden etme, mülksüzleştirme uygulamalarını da beraberinde getirmektedir.

Yerleşimcilerin yeni kolonilere yerleşmesi veya yerleştirilmesi, hemen daima asıl yaşadıkları vatanlarındaki bir huzursuzluğa veya sıkıntıya, iç siyasal, ekonomik veya sosyolojik vb. probleme dayanmaktadır. Bunlar dini, siyasi veya ekonomik sebepler olabildiği gibi etnik kaynaklı nedenlere de dayanabilir. Örneğin İngiltere’de ortaya çıkan Püriten hareketin mensuplarının dini ve siyasi saiklerle Amerika’ya göç etmesi, yine İngiltere’de kral taraftarı asillerin oluşturduğu Cavalier hareketi mensuplarının Amerika’ya göçü (Nevins & Commager, 2015, s. 30, 32), İngiltere’den Avustralya’ya ve Okyanusya’daki diğer adalara sürgün edilen mahkûmların ve toplumun alt tabakasında yer alıp da devlet tarafından gitmeleri teşvik edilen fakirlerin göçü şeklindedir (Elder, 2005, s. 101). Avrupa’daki ve İngiltere’deki Yahudi düşmanlığı da Yahudilerin Filistin’e göçe teşvikinde rol oynamıştır (Karataş, 2020). Yani Siyonist hareket, Yahudilerin içinde yaşamış oldukları ülkelerin ve toplumlarının Yahudi karşıtlığından beslenmiştir (Agnew, 2024, s. 203).

Mülksüzleştirme, yerleşimci kolonyalizmin hedef alınan bölgedeki kalıcılığını sağlamak için başvurulan yöntemlerden bir diğeridir. Yerleşimci kolonyalist yapı, getirdiği yerleşimcileri ele geçirilmek istenen bölgede kalıcı hale getirmek için onlara geçim kaynakları, toprak, çeşitli kaynaklar-mülkler ve yaşam alanları verirken; bölgenin asıl yerlilerinin sahip oldukları topraklar, geçim kaynakları, yaşam alanları ve hatta evleri ellerinden alınır. Bu durum yerliler ve yerleşimciler arasında şiddetli çatışmalara neden olur ve genellikle durum, yerleşimci sömürgeci yönetim tarafından yerleşimcilerin korunması nedeniyle, yerlilerin mülksüzleştirilmesi, sürgün edilmesi ve/veya etnik temizlikle sonuçlanır. Yani yerleşimciler genişlemenin bir öncüsü haline gelerek yerlilerin topraklarında sürekli-kalıcı hale gelirler (Englert, 2022, s. 6). Bu mülksüzleştirmeye şiddet de eşlik eder ve onu kolaylaştırır. Mülksüzleştirme sürecinin tamamlayıcısı ise yerleşimcilerin yerli halktan gasp ettikleri kaynakları mülk edinmesidir. Mülkiyetin bu şekilde gasp yoluyla yer değiştirmesi ve mülksüzleştirme, yerleşimci sömürgeci güç ve onun destekçileri tarafından literatürde veya medyada farklı şekilde lanse edilerek sürecin meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır. Örneğin Avustralya veya diğer Okyanusya adaları ve Amerika'da maruz kaldıkları yerleşimci ve mülksüzleştirme politikalarına mesafeli durmaları sebebiyle yerli halklar modern yaşamı reddeden ve belirli yaşam biçimlerini savunan marjinal topluluklar şeklinde tartışılır ve resmedilir. Veya Filistin-İsrail örneğinde olduğu gibi, üzerinde çatışan iddiaları olan tartışmalı toprakların halkları olarak resmedilirler. Dahası, bu nüfuslar genellikle artık var olmayan ve kaybolmuş, geri gelmesi imkânsız, hatta tamamen geri kalmış ve moderniteye uyum sağlamayı reddeden bir halkın ve dünyanın temsilcileri olarak tanımlanırlar (Englert, 2022, s. 4-5).

Yer isimleri ait oldukları bölgenin geçmişi, kime ait olduğu yani mülkiyeti, karakteri ve tarihi, politik, sosyolojik, kültürel yapısı hakkında bilgi verir. Bir yerin adı oranın geçmişine kimin damga vurduğunu, kimin şekillendirdiğini ve kime ait olduğunu göstermektedir. Yer adlarının değiştirilmesi veya *yeniden adlandırma* yerleşimci kolonyalizm faaliyetlerinde çok sık rastlanan pratiklerden biridir. Dolayısıyla yer adları, insanların ve toplumların çevreleriyle olan bağlantılarını gösteren unsurlardan biri olması sebebiyle yerleşimci kolonyalist güçler tarafından yerlerin yeniden adlandırılması; yerlilerin topraklarından izlerini silmek, yerleşimci faaliyetlere sahne olan yerlerde sömürgeci iktidarın damgasını vurmak amacıyla gerçekleştirilen ve yerleşimci kolonyalistler tarafından toprak üzerinde hak iddia etmeye, toprağın işgalini meşrulaştırmaya hizmet eden yollardan biri olarak kullanılmıştır (Williamson, 2023, s. 3, 6). Yani yerleşimcilerin işgal ettikleri bölgedeki toprak iddialarını normalleştirmek için kullanılmaktadır (Murphy & Black, 2015, s. 2). Yerleşimcilerin koydukları yeni yer adları kendi anlam dünyalarıyla yüküdür ve bu isimlerin ardında kendi hikâyeleri bulunmaktadır (Williamson, 2023, s. 3). Bu da toprağın mülkiyeti ile beraber toprağın tarihi geçmişi algısının da yerleşimci kolonyalistin mülküne geçirilmesine hizmet etmektedir. Örneğin Kanada Ontario'daki Thames Nehri'nin adı, Londra'daki aynı adlı nehirden alınmıştır. Saskatchewan, Regina gibi yerlere verilen beyaz kişilerin isimleri ya da Ontario'daki Sault Ste. Marie gibi Hristiyan azizlerin isimleri bu ülkeye sonradan gelen Avrupalı yerleşimciler tarafından yerli adlarının yerine koyulmuştur (Gray & Rück, 2019). İsrail de bir yerleşimci kolonyalist devlet olarak işgal yoluyla varlığını inşa ettiği Filistin topraklarındaki bütün yer isimlerini değiştirmiş, İbranileştirilmiş ve Yahudileştirmiştir. Buna dair verilebilecek yüzlerce örnekten yalnızca biri Kudüs yakınlarındaki Deir Yasin bölgesinin adının Kfar Sha'ul olarak değiştirilmesidir (Wolfe, 2006, s. 389). Burada isim değiştirmeye soykırım ve sürgün de eşlik etmekte, tam anlamıyla bir yerleşimci kolonyalizm örneği ortaya çıkmaktadır. Bir sonraki bölümde bu konu ayrıntılandırılacaktır.

Yerleşimci kolonyalizmin ve yerleşimci kolonyalistlerin işgal ettikleri toprağı mülk edinmesine, yerlileri ise mülksüzleştirmesine hizmet eden araçlardan diğerleri *sürgün* ve *soykırım-etnik temizlik* uygulamalarıdır. Klasik sömürgecilikte şiddet daha çok sömürge girişim ve faaliyetlerine karşı olan yerli direnişleri bastırmak amacıyla kullanılan bir araç olmuştur. Bir örnek olarak İngilizlerin sömürme sürecinde Sudan'dan gelen "tehditler" neticesinde giriştikleri 1898 Kararı (Omdurman) Muharabesi'nde İngilizler yalnızca 49 kayıp vermişken 11.000 Sudanlı'yı öldürmüşler, 16.000'ini yaralamışlardır (Holt, 1961, s. 105). Klasik sömürgeciliğin mümkün olabilmesi zaten yerli halkın ve toprakların zapturapt altına alınmasıyla, bu amaç için de şiddet kullanılmasıyla mümkün olmuştur. Dolayısıyla bu iki sömürgecilik biçiminde şiddetin kullanım amacı birbirinden farklıdır. Osterhammel ve Jansen'e göre yalnızca sayıca az (klasik) sömürge idareleri baskıcı ve acımasız polis rejimi kurmuş olsalar da muhalefetin her türlüsüne sert şekilde cevap vermişlerdir (2023, s. 80-81). Bu şiddetin amacı sömürme eylemini kolaylaştırmaktır. Yerleşimci kolonyalizmde ise toprağın ve mülkün asıl sahibi olan yerli halk, yerleşimcilerin toprağın mülkiyetini ele geçirmesinin önündeki en büyük engel olarak görüldüğü için sürgün ve soykırım gibi uygulamalar ile bu "engel" ortadan kaldırılmaya, yerliler yok edilmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla yerleşimci kolonyalizmde başvurulan şiddetin temel özelliklerinden biri, onun "yok etme" ve yerine yerleşme amacıdır. Bu ortadan kaldırma yani yok etmenin birincil sebebi din, ırk, etnik köken vs. değil, toprağı elde etmektir (Wolfe, 2006, s. 388). Yerliyi "yok etme", sadece onun canını almak şeklinde değil; aynı zamanda onun evini, tarlasını, bağ-bahçesini, hayvanlarını ve geçim kaynaklarını yok etme şeklinde de anlaşılmalıdır. Yani onun toprakla olan ekonomik bağlarını da koparmaktır. Yerlilerin soykırımı gibi sürgün veya zorunlu göç ettirme uygulamaları da yerleşimci kolonyalizmde sıklıkla rast gelinen uygulamalardır. Böylece sürgün veya zorunlu göç, bir nevi soykırım-etnik temizlik uygulamalarının tamamlayıcısı olarak işe koşulmaktadır. 1800'lü yılların ilk yarısında Seminole, Creek, Choctaw, Chickasaw ve Cherokee gibi Amerikan yerli kabilelerinin gerek savaşla gerek zorla topraklarını satın alarak gerekse zorunlu olarak göç ettirilerek Mississippi'nin doğusundan sürülmesi, yaşam alanlarına beyaz yerleşimcilerin yerleşmesi ve geçim kaynaklarının ele geçirilmesi bu duruma bir örnek olarak verilebilir (Spencer vd., 1977, s. 425).

Klasik sömürgeci faaliyetlerde, sömürgeci gücün faaliyetlerini meşrulaştırmak için başvurduğu söylemlerden biri "medenileştirme misyonu" idi. Buna göre sömürgeci gücün sömürdüğü ülkedeki esas amaçlarından biri de o topraklarda yaşayan "ilkel" insanları üstün beyaz adam olarak medenileştirmekti. Klasik sömürgecilikteki bu söylemin yerleşimci kolonyalizmde rastlanan tipi, sahipsiz topraklar ve imar/ihya etme iddiası şeklindedir. Bu söylemlere göre ya işgal edilip yerleşilen söz konusu topraklar zaten boştu ve sahipsizdir, dolayısıyla bu sahipsiz topraklara, topraksız bir halkın yerleşmesinin herhangi bir sakıncası veya kimseye zararı yoktur; ya da işgale konu olan topraklarda yaşayanlar söz konusu toprağın kıymetini bilememekte, o toprakları imar ve ihya edebilecek, ona hak ettiği değeri verebilecek olan yalnızca bu yeni yerleşimciler olmaktadır. İkinci duruma, bir önceki paragrafın sonunda bahsedilen Amerikan yerlilerin Mississippi'nin doğusundan sürülme süreci örnek verilebilir. Bu süreçte yerleşimciler sığır beslemek, buğday ve pamuk yetiştirmek, kereste üretmek gibi geçim kaynakları bakımından büyük bir ekonomik refah vaat eden bu toprakların Kızılderililerin elinden alınması için federal hükümete baskıda bulunmuş, bunun için de Kızılderili kabilelerin toprağı ekip biçmedikleri yani onun kıymetini bilmedikleri, Amerika Birleşik Devletleri'nin giderek genişlemesinin ilahi bir emir yani kader olduğu dolayısıyla kaçınılmaz olduğu şeklinde söylemler yaygınlaştırılmıştır (Smithsonian American Art Museum, t.y.). Yine birinci durumda bahsedilen, yani işgal edilen toprak-

ların yerleşimciler gelmeden önce zaten boş olduğu söylemi de Amerika, Avustralya veya diğer işgal edilen bölgeler için Batılılarca sıklıkla başvurulan bir söylem olmuştur. Yahudi yerleşimcilerin Filistin topraklarına yerleştirilerek burada bir “Yahudi yurdu” kurulması sürecinde ve günümüzde bu iki söylemden de yararlanılmaktadır.

Yukarıda sıralanan genel özellikler, yerleşimci kolonyalizmi klasik kolonyalizmden ayıran temel uygulamalardır. Yerleşimci kolonyalist faaliyetlerde çok büyük oranda bu uygulamaların hepsine birden başvurulmaktadır. Bir sonraki bölümde İsrail'in geçmişten bugüne yerleşimci kolonyalist mahiyeti, yukarıda analiz edilen uygulamalar üzerinden açıklanacaktır.

İsrail'in Yerleşimci-Kolonyalist Mahiyeti

Yerleşimci kolonyalizmde (veya klasik kolonyalizmde) esas olarak kolonyalizm hareketlerini, sömürme faaliyetlerini ve bunlarla ilintili tüm eylemleri planlayan, yürüten ve hayata geçiren bir merkez ülke (metropol) bulunmaktadır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren Filistin topraklarının kolonizasyonunda bu kolonizasyon faaliyetlerini organize eden merkez bir ülke olmaması yerleşimci kolonyalizm tanımına tezat gibi görülebilmektedir. Bunun yerine yerleşimci kolonyalizmin esas olarak hareketlerini, stratejisini ve ilerleyişini yani deniz aşırı kolonizasyonu planlayacak ve organize edecek bir merkez devlet örgütlenmesine Siyonist hareket sahip olmadığı için, bu görevi yerine getirecek olan bir “yarı-devlet aygıtı” olarak Dünya Siyonist Örgütü'nü kurmuş ve onun altında geniş bir organizasyon ağı inşa etmiştir (Sayegh, 2012, s. 210). Dünya Siyonist Örgütü, Yahudi Ajansı, Histadrut gibi örgütler, yani kısaca oluşturulan bu organizasyon ağı; dünyanın çeşitli yerlerinden Yahudilerin getirilip Filistin topraklarına yerleştirilmesi, bunların Filistin'de mülk edindirilmesi ve toprak sahibi yapılması, bu faaliyetler için gerekli olan fonların küresel çapta toplanması ve Filistin'in kolonizasyonuna yönlendirilmesi, silahlı örgütler kurma, Filistin'in yerli halkı ile mücadele, uluslararası arenada güç ve destek kazanma mücadelesi, belli bir güce eriştikten sonra şiddet de dahil olmak üzere çeşitli yöntemler uygulayarak İngilizlerin Filistin mandasından çekilip İsrail'in kuruluşunun ilan edilmesi gibi birçok alanda yerleşimci sömürgeci faaliyetleri yürütmüştür. Böylece bu örgütler yerleşimci kolonyalizmdeki merkez ülke (metropol) görevini yerine getirmiştir. Dolayısıyla Filistin topraklarının kolonizasyonunda 1948'den önce Dünya Siyonist Örgütü, Yahudi Ajansı, Histadrut gibi oluşumlar Filistin topraklarının kolonizasyonunu organize edip hayata geçirilmesi sürecini yönetirken; 1948'den sonra resmen ilan edilen İsrail devlet yapılanması bu görevi yerine getirmiş, Filistin topraklarının ele geçirilmedik kısımlarının yerleşimci kolonizasyonu ile giderek alanını genişletmiştir.

1897'deki Birinci Siyonist Kongresi'nde ilan edilen “Siyonizmin amacı Yahudi halkı için EretzIsrael topraklarında hukukun güvencesi altında bir yurt yaratmaktır” (Jewish Virtual Library, t.y.) ifadesine göre Siyonizm hareketinin esas amacının, kendilerinin EretzIsrael yani tarihi Filistin topraklarını işaret ettikleri bölgede bir Yahudi yurdu kurmak olduğu açıkça ortaya konmaktadır. Belli bir halkın (Filistinlilerin) yaşadığı bir toprağın hedeflenen Yahudi yurdunun kurulacağı yer olarak belirlenmesi ve ilan edilmesi, Siyonist hareketin ve İsrail'in kuruluşunun açıkça en başından beri yerleşimci kolonyalist olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Siyonist hareket ve İsrail, kuruluşunun hedeflendiği günden bugüne yerleşimci kolonyalist karakter üzerine bina edilmiştir. Yerleşimci sömürgeciliğin en temel

özelliği, oranın yerlisi olmayan herhangi bir halkı-yerleşimcileri çeşitli stratejiler doğrultusunda hedef alınan topraklara getirip yerleştirmek ve zamanla çoğunluk durumuna getirmek olduğundan dolayı İsrail, tam olarak bu tanımın gösterdiği yol ve yöntemle filizlendirilmeye başlamıştır. Pappé'nin ifade ettiği gibi (2017, s. 42), yerleşimciler kendilerine yaşayacak bir yer, bir ev değil bir anavatan aramaktaydılar, fakat bu topraklar zaten hali hazırda başka bir toplunun yüzlerce yıldır yaşayageldiği anavatanıydı.

İsrail, aşağıda açıklanacağı gibi, tüm yerleşimci kolonyalist özellikleri bünyesinde bulundurmakla birlikte aynı zamanda yerleşimci kolonyalizmin uygulamalarını aşan, ona yeri kavramlar, yöntemler ekleyen ve onu genişleten bir oluşum olarak da ortaya çıkmaktadır. Örneğin diğer başka yerleşimci kolonyalizme sahne olan topraklar (Amerika, Avustralya gibi), İsrail'in Filistin topraklarına yüklediği gibi herhangi bir kutsal anlama veya öneme sahip değildi. Başlangıçta bu kolonyalist amaç için Arjantin veya Afrika'daki bazı topraklar gündeme getirilse de Filistin'de karar kılınmıştı. Çünkü Filistin toprakları Yahudi kutsal metinlerinde geçen Siyon'a (Kudüs) dönüş, seçilmiş halk, vaat edilmiş topraklar gibi öğretilerin tam merkezinde yer alıyordu ve Siyonizm ideolojisi de bu öğretiler üzerine bina edilmişti. Yani Siyonizm esas olarak dini referanslara atıfta bulunarak inşa edilmiştir. Bu öğretiler üzerine fikrî temelleri atılan Siyonizm ideolojisine göre kolonizasyon, ulus inşasının bir aracı olarak planlanmıştı (Sayegh, 1965, s. 2). Aynı zamanda dini referanslı kavramlara atıfta bulunulması da yine bir araç olarak işe koşulmaktaydı.

Masalha'ya göre (politik) Siyonist hareket oluşumundan itibaren yerleşimci kolonyalist ve aynı zamanda seküler ve büyük oranda din aleyhtarı temellere dayanmaktadır. Buna göre Siyonizm Filistin'deki yerleşimci kolonyalist hedeflerini gerçekleştirebilmek için hedeflerini kutsal metinlerdeki anlatılara, seçilmiş halk-seçilmiş topraklar söylemine, Yahudi geleneği ve kutsal metinlerine dayandırmaya çalışmıştır. Uzak geçmişten bu şekilde seçici bir ayırt edicilikle Siyonizmin ve Yahudi dinsel geleneğinin inşa edilmesiyle oluşturulan Siyonist söylem aslında 19. yüzyıl sonlarında Doğu ve Orta Avrupa'nın ideolojik ve tarihsel koşullarının bir sonucu olarak ortaya çıkan bir ulusal harekettir (2007, s. 1-3). Filistin'in topraklarının "kurtarılması", yerleşimci kolonileştirme, Filistin coğrafyasının Yahudileştirilmesi ve İbranileştirilmesi, Filistin topraklarının demografik dönüşümü gibi kavramlar Siyonizmin başından itibaren daimi temel kavramları olmuştur (Masalha, 2007, s. 19). Pappé'ye göre de Siyonizm, 19. yüzyılın son on yıllarında Orta ve Doğu Avrupa'da Yahudiler üzerindeki baskının giderek artmasıyla ortaya çıkan bir ulusal harekettir. Bu ulusal hareket 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde Filistin'in kolonileştirilmesi ile Yahudi halkının uyanışını birbiriyile bağdaştırmaktaydı. Herzl'in kolonileştirilecek yerin Filistin olup olmaması konusundaki çelişkili tutumlarına rağmen, o 1904'te öldükten sonra kolonileştirilecek yerin Filistin olması konusunda Siyonist hareket ve onun liderleri tam bir mutabakat halindeydi (Pappé, 2022, s. 33).

Tüm bu faaliyetler, yerleşimci kolonyalizmin ilk ve en temel özelliği olan *yurt edinme* amacına hizmet etmektedir. Bu amacın en önemli noktası yerleşimcilerin getirilip yerleştirilmesidir. Örneğin Osmanlı idaresi altında bazı durumlarda yasaklanmasına rağmen Filistin'e olan sürekli göçler ve Yahudi kolonizasyonu neticesinde 1839'da 10 bin olan Filistin'deki Yahudi nüfusu 1914'e kadar yaklaşık 100 bine çıkmış, yani on kat artmıştır (Karpas, 2003, s. 322). İngiliz mandası döneminde ise yaklaşık 300 bin civarında Yahudi göçmen bu bölgeye getirilip yerleştirilmiştir (Taylor, 2000, s. 55). Gerner, 1922 yılına ait İngiliz kaynaklarına dayanarak Filistin'de 750 binden fazla kişinin yaşadığını, bu nüfusun yüzde 78'inin Müslü-

man Arap, yüzde 11'inin Yahudi, yüzde 10 civarının ise Hristiyan olduğunu ifade etmektedir. Bu Yahudi nüfusunun yerleşimci kolonyalist olduğunu kanıtlar nitelikte, Müslüman Araplar ve Hristiyanlar Filistin doğumlu olmasına rağmen Yahudilerin üçte ikisinin son 40 yılda bölgeye göç edip yerleşmiş olduğunun kuvvetle muhtemel olduğunu ifade etmektedir (1991, s. 11). Yahudi yerleşimci kolonizasyonu ve yurt edindirme faaliyetleri 1948 yılında İsrail devletinin kurulmasıyla da son bulmamıştır. Dünyanın her tarafından getirilen Yahudi yerleşimciler kaplayabilecekleri en geniş alan dikkate alınacak şekilde Filistin topraklarını yerleştirilmişler, Filistinlilerin yaşadıkları alan ise giderek küçültülmüştür.

1948 Nekbe'sinin hemen öncesinde Filistin'in demografik yapısı hala daha çoğunlukla Arap ve Filistinli ağırlıktaydı. 1948'de İngiltere, Filistin mandasından çekilerek bu toprakların kaderinin belirlenmesini Birleşmiş Milletler'e bıraktığında Filistin topraklarında çoğu son yıllarda yerleştirilmiş 600.000 Yahudi'ye karşılık 1,3 milyon Filistinli bulunuyordu (Pappé, 2011, s. 17-18). Yani Filistinliler Yahudi nüfusunun iki katı kadardı (Rodinson, 1973, s. 19). Coğrafi dağılımda ise Yahudiler toprağın yüzde 7'sinden daha azına sahip bulunmaktaydı. Buna karşılık bazı bölgelerin tamamı ve çoğu ekili dikili arazi Filistinlilere aitti. Buna rağmen Birleşmiş Milletler Filistin'de sanki iki eşit aktör varmış gibi faaliyetlerini yürütmekteydi. Bu politikaların ve Yahudi liderlerin baskılarının bir sonucu olarak Birleşmiş Milletler, Yahudilerin Filistin'e sınırsız göçüne izin verilmesini ve Filistin topraklarının %55'ini Yahudi devletine vermeyi onayladı. 1948 yılının Mayıs ayında İsrail devletinin ilanı ile başlayan Arap-İsrail Savaşı'ndan üç ay önce Yahudi silahlı örgütlenmeleri büyük bir etnik temizliğe başladı, Filistinlileri evlerinden, topraklarından ve tarlalarından çıkarmaya, köyleri yok etmeye girişti (Pappé, 2011, s. 17-18), Filistinliler büyük şehirlerin tümünden çıkartıldı. Birçok Filistinli öldürüldü, topraklarından sürüldü, mülkleri ellerinden alındı, mülteci kamplarına taşınmak zorunda kaldılar. Geriye kalan çok az Filistinli buldukları bölgelerde azınlık haline geldi. 1948-1949 Savaşı ile birlikte yaklaşık 750 bin Filistinli topraklarından, yani kendi anavatanlarından kovuldu. Bu şekilde Yahudi güçleri BM tarafından kendilerine verilen topraklara bir %23'lük oran daha ekleyerek 1950 yılının Ocak ayına kadar İsrail yerleşimci kolonyalist devleti, Filistin topraklarının yaklaşık %80'ini ele geçirmiş oldu (Pappé, 2011, s. 17-18; Rodinson, 1973; Shihade, 2012, s. 109; Abdulfattah, 1983, s. 104). Böylece yerleşimci kolonyalizmin en çok ön plana çıkan iki özelliği, *yurt edinme* ve yerli unsurları *yerinden etme* süreçleri İsrail yerleşimci kolonyalist devleti ve Yahudi yerleşimciler tarafından birlikte uygulanmış-yürütülmüştür.

1967 Savaşı'ndan da İsrail; işgalci, ilhakçı, yayılmacı özelliklerini güçlendirerek çıkmış topraklarına Arap topraklarının bir kısmını daha eklemiştir (Rodinson, 1973, s. 16). Bugün Gazze ve Batı Şeria'da küçük ve bazı bölgelerde Yahudi yerleşimleriyle oyuklar haline getirilmiş Filistinli toprakları dışında, İsrail yerleşimci kolonyalizmi Filistin'in tamamını ele geçirmiş durumdadır. İsrail devletini var eden temel unsur yerleşimcilik olduğuna göre, onun devamını sağlayacak olan da yine yerleşimci kolonyalist faaliyetlerin devam ettirilmesidir. İsrail bunun farkındadır ve bu yüzden yerleşimci kolonyalist faaliyetler çeşitli stratejiler doğrultusunda bugün de devam etmektedir. 1967 Savaşı ve işgaliyle İsrail, Batı Şeria'da 2 milyon dönümden fazla araziye Yahudi yerleşim yerleri inşa etmek, iskân ettiği yerleşimci nüfusun hizmetine sunulacak yeni resmî yollar yapmak, tarım ve sanayi alanlarını genişletmek, kontrol edilen toprakları genişletmek gibi yerleşimci kolonyalist stratejilerle ele geçirmiştir. Bunun için mahkeme kararları, hâkimler, yasal danışmanlar, askerler ve kolonluk kuvvetleri, şiddet uygulamaları vs. kullanılmaktadır. Sonuç olarak devletin bu organize yerleşimci kolonyalist faaliyetleri ile Batı Şeria her yerinden dağıtılmış, Filistinlilerin yaşam

alanları oyuklar ve benekler halinde parçalanmış ve giderek eritilmiş, Filistinliler gündelik yaşamlarında bir yerden başka bir yere giderken geçmeleri gereken bariyerler ve polis-asker kontrol noktalarıyla, zaman zaman da yaşamlarını tehdit eden şiddete maruz kalma riskiyle yaşamak zorunda bırakılmışlardır (B'Tselem, 2021). Dolayısıyla halihazırda yerleşimcilik ve yerleşimci kolonyalist faaliyetler İsrail'de bireysel bir faaliyet değil; devlet kontrolü, eğitimi ve planlaması altında devlet eliyle yürütülen faaliyetler bütünüdür. Bu da İsrail'i tam anlamıyla bir yerleşimci kolonyalist devlet yapmaktadır.

İsrail'in yerleşimci kolonyalist bir yapı olduğunu kanıtlayan bir diğer olay, 1948 ve 1967 savaşlarında yerinden edilen yüzbinlerce Filistinlinin "geri dönüş hakkı"na sahip olduğu ve bu hakkı istediği gibi kullanabileceği Birleşmiş Milletler tarafından onaylanmasına rağmen İsrail'in bu kararı tanımaması, Filistinlilerin geri dönüşüne tamamen engel olmasıdır. Bu yerinden etmenin zaten bilinçli olduğunu kanıtlar nitelikte, 1948 Nekbe'si ile birlikte İsrail zaten zorla ve şiddetle tahliye ettiği Filistinli köylerini alelacele yeni Yahudi yerleşmelerine ve ormanlara dönüştürmeye, evleri yıkıp Filistinli yerleşim yerlerini harabeye çevirerek geri dönecek bir yer bırakmamaya girişmiş; etnik temizlik, hapis cezası, her türlü şiddet ve kurşuna dizme gibi yöntemlerle geri kalan Filistinlileri de tamamen "temizlemeye" uğraşmıştır (Pappe, 2022, s. 232-233). İsrail'in dünyadaki her Yahudiye İsraille kalıcı olarak yerleşme hakkı vermesi politikası, Filistinlerin geri dönüş hakkını tanımayan ve geri dönüşleri tamamen engelleyen politikasıyla birbirini tamamlamakta ve İsrail'in tamamen yerleşimci kolonyalist karakterini ortaya çıkarmaktadır. Wolfe'un dediği gibi (2006, s. 388) "Yerleşimci sömürgecilik, yerine yenisini koymak için yok eder". Bu iki politika, kurulduğu günden bugüne kadar devam etmekte olduğundan dolayı İsrail devleti ve yapısı yerleşimci kolonyalist politikalarla var olmuş ve günümüzde de sürekli yerleşimci kolonyalist faaliyetlerle (bknz. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, t.y.) devamlılığını sağlayabilmektedir.

Bu süreç aynı zamanda *mülksüzleştirme* politikalarını da içinde barındırmaktadır. Yerinden edilen Filistinliler mülksüzleştirilerek geri dönmeleri ya tamamen imkânsız hale getirilmekte, ya da mülksüzleştirme yoluyla Filistinlilerin topraklarından gitmeye zorlanma şeklinde olmaktadır. Yani mülksüzleştirme, yerinden etme ve yurt edinme politikalarının tamamlayıcısı olarak işe koşulmaktadır. İsrail tarihi başından günümüze kadar bir mülksüzleştirme tarihidir. Ancak yine de somut bir örnek vermek gerekirse 1948 yılında İsrail'in kuruluşu ile Batı Kudüs ve Hayfa'daki evlerinden Yahudi işgalciler yüzünden kaçmak veya buraları terk etmek zorunda kalan Filistinliler, 1950'lerde Doğu Kudüs'teki Şeyh Cerrah mahallesine yerleşip burada yaşamaya başlamışlardır. 2021 yılında İsrail buradaki Filistinlileri zorla çıkarıp ve mülklerini ellerinden alıp yerlerine Yahudi yerleşimcileri yerleştirmek için harekete geçmiş, bunun için sekiz Filistinli ailenin tahliye edilerek yerlerine Yahudilerin taşınmasına izin vermiştir. Bu işgal ve mülksüzleştirmeye karşı çıkan Filistinlileri ise şiddet kullanarak bastırma yoluna gitmiştir (Ayyub, El-Haroun & Farrell, 2021). Bu olay 2021'de vuku bulsa da İsrail'in Doğu Kudüs'ü tahliye planı çok daha önceye dayanmaktadır. Gerçek şu ki İsrail'in başlangıcından bugüne var oluşu ve hala bu varlığını günden güne genişletmesi tamamen bu taktiklerle olmaktadır. İsrail yasaları, 1948 öncesine ait herhangi bir mülkiyetini kanıtlayabilen Yahudilere Kudüs mülklerini talep etme hakkı verirken Batı Kudüs'teki evlerini kaybeden Filistinliler için böyle bir yasa geçerli değildir (Holmes, 2021). Bu durum Filistinlileri mülksüzleştirmenin sistematik bir İsrail devlet politikası olduğunu da gözler önüne sermektedir.

Yeniden adlandırma, İsrail'in Filistin topraklarının şehir, köy, kasaba ve diğer tüm birimlerinin adlarını değiştirerek bu adları İbranicileştirme ve Yahudileştirme politikası doğrultusunda uyguladığı yöntemlerden bir diğeridir. Yer adları, Filistin topraklarının Filistinlilere ait olduğunu kanıtlayan çok önemli tarihi ve coğrafi bir unsurdur. Yer adları değiştirilerek coğrafyanın ve yerlerin isimlerinin Yahudileştirilmesi-İbranicileştirilmesi amaçlanmakta, bölgedeki İsrail yerleşimci varlığına temeller üretilmeye çalışılmaktadır. Örneğin Taberiye'nin ismi 'Tiberias', Nasıra 'Nazareth', Yafa 'Jaffa', El-Halil 'Hebron', Kudüs 'Jerusalem', Birüssebi 'Beersheva' (Abdulfattah, 1983, s. 109) olarak değiştirilmiştir. Bir başka örnek 1948 Savaşıyla işgal ve tahrip edilip tamamen boşaltılan Beyt Mahsir ve Suba isimli Filistin köylerinin yerine İsrail kasaba ve kooperatif çiftlikleri inşa edilerek isimleri sırasıyla Beit Meir ile Kibbutz Tzova olarak değiştirilmiştir (Davis, 2016, s. 31). İsrail'deki tüm yerleşmeler ve yer adları aslında bu duruma örnektir. Yeniden adlandırma, İsrail yerleşimci kolonyalizmini coğrafyaya yerleştirmek ve pekiştirmek amacıyla İsrail'in sık başvurduğu yöntemlerden biridir. Aslında değiştirilmiş her bir yer ismi İsrail'in yerleşimci kolonyalist oluşunun kanıtıdır.

Sürgün ve soykırım-etnik temizlik yöntemleri İsrail'in başlangıcından bugüne, Filistin topraklarını ele geçirmek için en çok başvurduğu yöntemler olmuştur. İsrail kuruluşundan önce Filistin topraklarında sürgün ve etnik temizlik-soykırım uygulamalarına başlamış, İngiliz mandası sona erdikten sonra bu faaliyetlerini hızlandırmıştır. Örneğin daha İsrail'in kuruluşundan önce Aralık 1947'de Yahudiler Filistinlilerin yaşadığı köy ve mahallelerde etnik temizlik ve sürgüne başlamış, bu Yahudi saldırıları yaklaşık 75 bin Filistinlinin toplu göçüne neden olmuştur. 1948 yılının başından itibaren Yahudi güçleri etnik temizlik ve yerinden etme faaliyetlerine ağırlık vermiştir. 1948 yılının Şubat ayının ortasında Yahudi birlikleri 5 Filistinli köyünü sadece bir günde boşaltmıştır. 10 Mart 1948 tarihli Dalet Planı ile ilk hedef Nisan ayının sonuyla birlikte Filistin kent merkezlerinin tamamen işgal edilmesini olmuştur. Bu girişimle yaklaşık 250 bin Filistinli yerinden edilmiş, çok sayıda katliam yapılmıştır. Bunlardan en bilineni Deir Yasin katliamıdır (Pappe, 2022, s. 70). İsrail günümüze kadar bu soykırım-etnik temizlik ve sürgün faaliyetlerine devam etmiştir-etmektedir. Zaten bu dönemdeki çatışmalar; Mayıs 1948'de Yahudi devletinin ilanı, bu devletin sınırlarının genişletilmesi ve Filistin topraklarında yaşayan Arapların çoğunun evlerinden-topraklarından sürülmesi veya kaçmak zorunda bırakılmaları ile sonuçlanmıştır (Davis, 2016, s. 36). Dolayısıyla bu duruma İsrail tarihinden binlerce örnek vermek mümkündür. Etnik temizlik uygulamalarına en son örnek 7 Ekim olaylarıyla başlayan İsrail'in Gazze saldırıdır. İsrail bu saldırılarla 48 binden fazla insanı öldürmüştür ve bu sayı enkaz altındaki insanların çıkarılmasıyla her geçen gün daha da artmaktadır (A smar, 2025). Filistin Merkez İstatistik Bürosu'na göre 7 Ekim 2023'ten 1 Ocak 2025 tarihine kadar ki sürede İsrail Gazze nüfusunun yaklaşık yüzde 6'sını öldürmüştür. Bu oranın büyüklüğü İsrail'in etnik temizlik niyetini ortaya koymaktadır. İsrail ölü sayısından çok daha fazla sayıda insanı yaralamış ve yerinden etmiştir (Reuters, 2025). Dolayısıyla Gazze ve Gazze halkı bugün eskisinden çok daha kötü durumdadır, çok büyük kayıplar vermiştir ve mahalleler tam anlamıyla harabeye dönmüştür. İsrail'in bu faaliyetleri, tarihi Filistin topraklarını tamamen Yahudileştirmeden ve İsrail yerleşimci kolonyalizmini bu toprakların tamamına yerleştirmeden durmayacağına akla getirmektedir.

Yukarıdaki yerleşimci kolonyalizm uygulamaları ve İsrail'in faaliyetleri karşılaştırmalı olarak incelendiğinde İsrail'in yerleşimci kolonyalizmin tüm şartlarını yerine getirdiği, yerleşimci kolonyalizmin metotlarını Filistin halkı ve toprakları üzerinde uygulayabildiği ve

tüm özellikleriyle yerleşimci kolonyalist bir devlet olduğu görülmektedir. İsrail yerleşimci kolonyalist uygulamalara Batı Şeria topraklarında özellikle yasadışı yerleşimciler, yol yapımı, ayırım duvarları, yerleşimciler için konut alanlarının inşa edilmesi, çoban karakolları vs. gibi farklı uygulamaları da katarak günümüzde de devam etmektedir. Soykırım, etnik temizlik, sürgün gibi uygulamalar ise 7 Ekim 2023'te başlayan olaylarla Gazze'de bir kez daha doğrudan uygulamaya konulmuştur. İsrail'in bütün bu faaliyetleri, onun yerleşimci kolonyalizmi amaçlarına ulaşmak için kullandığı metotlardır. Dolayısıyla yerleşimci kolonyalist metotları uygulamadan İsrail'in varlığı düşünülemezdi. Sonuç olarak İsrail'in nihai hedefi ve tüm bu yerleşimci kolonyalist pratiklerinin amacı Filistin topraklarının tamamen ele geçirilmesi ve Filistinlilerin tamamen bu topraklardan çıkarılmasıdır. İsrail'in bu yerleşimci kolonyalist uygulamalarının sonucunda yüzbinlerce Filistinli öldürülmüş, milyonlarca topraklarını terk etmek zorunda kalmış ve dünyanın çeşitli yerlerinde mülteci konumuna düşmüşlerdir. Yüzbinlerce Filistinli mülteci kamplarında ve çadırlarda hayatlarını sürdürmekte, bir gün vatanlarına dönmenin özlemi içinde yaşamaktadır. İsrail yerleşimci kolonyalist devleti, Filistin toprakları içinde sadece Batı Şeria ve Gazze'de daracık bir yaşam alanına sıkışıp kalan Filistinlilerden de yine aynı yerleşimci kolonyalist uygulamalarla tamamen "kurtulmaya" çalışmaktadır. Öyleyse Filistinlilerin topraklarının geri alınması ancak İsrail yerleşimci kolonyalizminin dekolonizasyonu ile mümkündür. Dekolonizasyon daha çok klasik kolonyalizm söz konusu olduğunda devreye giren bir olaylar bütünü olduğundan dolayı onu yerleşimci kolonyalizmin sökülüp atılmasında işe koşmak oldukça zor olacaktır.

Sonuç

Kolonyalizm genel bir kavram olarak kullanılsa da uygulamada onun farklı biçimleri mevcuttur. Avrupalıların Coğrafi Keşifler ile birlikte işgal ettiği toprakların bir kısmında uyguladıkları, sömürgeleştirilen bölgenin kaynaklarını anavatana taşımayı hedefleyen ve yerleşimci olmayan kolonyalizm tipine klasik kolonyalizm adı verilmektedir. Amerika, Okyanusya ve Afrika'nın bazı kısımlarında uyguladıkları ve kaynaklarının sömürülmesiyle birlikte çok miktarda yerleşimcinin taşınıp buralara yerleştirilmesi, yerlilerin yok edilmesi ve mülksüzleştirilmesi, toprağın tamamen el değiştirmesi ve yerleşimcilerin söz konusu bölgeyi yurt edinmesi şeklinde olan tipi ise yerleşimci kolonyalizm olarak adlandırılmaktadır. Yerleşimci kolonyalizmde yerleşme ve toprağın-ülkenin el değiştirmesi hedeflerini gerçekleştirmek için yurt edinme, yerinden etme, mülksüzleştirme, yeniden adlandırma, sürgün ve soykırım-etnik temizlik yöntemleri uygulanmaktadır. Bu uygulamaların nihai hedefi toprakların-ülkenin asıl sahibi olan yerlilerin yok edilmesi, kovulması, yerinden edilmesi ve yerine yeni bir halkın yani yerleşimcilerin yerleşmesi, mülk edinmesi yani mülkiyetin el değiştirmesi ve bu toprakları yurt edinmesidir. Ancak bu tamamen suni bir oluşum ve oldu-bittidir.

Geçmişte Batılı sömürgeciler tarafından çeşitli coğrafyalarda uygulanan bu yerleşimci kolonyalizm yönteminin günümüzdeki tipik örneği İsrail'dir. Dünya Siyonist Örgütü, Yahudi Ajansı, Siyonizm hareketi ve önde gelen Yahudi liderleri eliyle ilk önce oluşturulacak Yahudi yurdu için Filistin toprakları seçilmiş, daha sonra göç ve yurt edinme, yerinden etme, mülksüzleştirme, yeniden adlandırma, sürgün ve soykırım-etnik temizlik yöntemleri uygulanmaya girilmiştir. İsrail tarihi tamamen bu uygulamalardan oluşmaktadır. Böylece dünyanın çeşitli ülkelerinden getirilen Yahudiler Filistin topraklarına göç ettirilip yerleştirilmiş, orayı yurt edinmeleri için toprak ve geçim kaynakları tahsis edilmiş, yerli Filistinliler yerinden edilmiş, mülksüzleştirilmiş, sürgün, soykırım ve etnik temizlik ile tamamen yok edilmeye girişilmiş, onlardan boşalan şehirlere, köy ve kasabalara Yahudi yerleşimciler yerleştirilmiş, coğrafyanın tamamen Yahudileştirilmesi ve İbranicileştirilmesi için yer adları değiştirilmiştir. Böylece günümüzden bir yüzyıl öncesinde çok daha farklı bir nüfus kompozisyonu gösteren Filistin toprakları Herzl'in deyiimiyle bugün bir "Yahudi yurdu" haline getirilmiştir.

Literatürdeki güncel tartışmalardan biri İsrail'in yerleşimci kolonyalist bir devlet olup olmadığıdır. Bu çalışmada klasik kolonyalizm ile yerleşimci kolonyalizm karşılaştırılmış, yerleşimci kolonyalizmin özellikleri ortaya konulmuş, İsrail'in oluşumu ve Filistin topraklarındaki faaliyetleri yerleşimci kolonyalizm çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda görülmektedir ki İsrail bir yerleşimci kolonyalist oluşumdur ve yerleşimci kolonyalist uygulamalar olmaksızın İsrail'in varlığı düşünülemezdi. Dahası bugün artık İsrail, yerleşimci kolonyalizm uygulamalarını aşan, ona yeri kavramlar, yöntemler ekleyen ve onu genişleten bir oluşum olarak ortaya çıkmaktadır. Geçtiğimiz yüzyıllarda Batılı devletlerin çeşitli coğrafyalarda uyguladığı yerleşimci kolonyalizmin tarihinde 20. ve 21. yüzyıldaki karşılığı İsrail'in Filistin topraklarındaki varlığı ve faaliyetleridir.

Kaynakça

Abdulfattah, K. (1983). The geographical distribution of the Palestinians on both sides of the 1949 armistice line. In A. Schölch (Ed.), *Palestinians over the green line* (ss. 102-116). London: Ithaca Press.

Agnew, J. (2024). The language of intractability and the Gaza war: conflating Anti-Semitism and Anti-Zionism is historically problematic and misses how much contemporary Israel has become a role model for ethno-nationalists worldwide. *Human Geography*, 17(2), 203-209. <https://doi.org/10.1177/19427786231220046>

Asmar, A. (2025, February 8). Gaza death toll nears 48,200 as more bodies found in rubble. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/gaza-death-toll-nears-48-200-as-more-bodies-found-in-rubble/3475770#:~:text=Palestinian%20medics%20and%20rescue%20teams,Health%20Ministry%20said%20on%20Saturday>.

Ayyub, R., El-Haroun, Z. ve Farrell, S. (2021, May 10). East Jerusalem's Sheikh Jarrah becomes emblem of Palestinian struggle. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/east-jerusalems-sheikh-jarrah-becomes-emblem-palestinian-struggle-2021-05-10/>

B'Tselem. (2021). *Settler violence = state violence*. https://www.btselem.org/settler_violence (Erişim Tarihi: 08.02.2025)

Columbus, C. (1893). Journal of the first voyage of Columbus. In C. R. Markham (Ed. & Trans.), *Journal of Christopher Columbus (during his first voyage, 1492- 93), and Documents Relating to the Voyages of John Cabot and Gaspar Corte Real* (ss. 15-193). London: Hakluyt Society. <https://web.as.uky.edu/history/faculty/myrup/his206/Columbus%20-%20Journal%20of%20the%20First%20Voyage.pdf>

Davis, R. A. (2016). *Yerinden edilenlerin coğrafyaları: Filistin köy tarihleri*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Egyptian Government Ministry of Finance-Statistical Department. (1921). Census of Egypt, taken in 1917, volume II. Kahire: Government Press. Tablo VII, s. 512-13. <https://archive.org/details/census-of-egypt-1917-vol2/vol2-merged/page/n345/mode/2up> (Erişim Tarihi: 09.12.2024)

Elder, C. (2005). Immigration history. In M. Lyons & P. Russell (Eds.), *Australia's history, themes & debates* (ss. 100-115). Sydney: UNSW Press.

Englert, S. (2022). *Settler colonialism an introduction*. London: Pluto Press.

Eriñç, S. (1991). Amerika Birleşik Devletleri (Fizikî ve beşerî coğrafya). *TDV İslâm ansiklopedisi içinde*. (Cilt. 3, ss. 43-47). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı. <https://islamansiklopedisi.org.tr/amerika-birlesik-devletleri#1>

Ferro, M. (1997). *Colonization: a global history*. London & New York: Routledge.

- Gerner, D. J. (1991). *One land two people: the conflict over Palestine*. Boulder: Westview.
- Gray, C., and Rück, D. (2019). *Reclaiming indigenous place names*. Yellowhead Institute. <https://yellowheadinstitute.org/2019/10/08/reclaiming-indigenous-place-names/>
- Holmes, O. (2021, May 11). What has caused Jerusalem's worst violence in years? *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2021/may/11/what-has-caused-jerusalem-worst-violence-in-years-israel-palestine>
- Holt, P. M. (1961). *A modern history of the Sudan*. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Jewish Virtual Library. (t.y.). *Zionist congress: first Zionist congress & Basel program*. <https://www.jewishvirtuallibrary.org/first-zionist-congress-and-basel-program-1897> (Erişim Tarihi: 04.01.2025).
- Karataş, İ. (2020) As Israel a Western project in Palestine? *Journal of Islamicjerusalem Studies* 20(2), 189-206. <https://doi.org/10.31456/beytulmakdis.777767>
- Karpat, K. H. (2003). *Osmanlı nüfusu (1830-1914): demografik ve sosyal özellikleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Levine, P. (2013). *The British empire: sunrise to sunset* (2nd ed.). London & New York: Routledge.
- Loomba, A. (2000). *Kolonyalizm postkolonyalizm*. İstanbul: Ayrıntı.
- Masalha, N. (2007). *The Bible & Zionism*. London & New York: Zed Books.
- Nevins, A. & Commager, H. S. (2015). *ABD tarihi* (H. İnalçık, Çev.). İstanbul: Doğu Batı.
- Osterhammel, J. & Jansen, J. C. (2023). *Sömürgecilik*. (N. Epçeli, Çev.). İstanbul: Runik Kitap.
- Özel, T. İ. (2021). *İngiliz Doğu Hindistan Şirketi*. İstanbul: Vadi.
- Pappé, I. (2011). *The forgotten Palestinians*. New Haven & London: Yale University Press.
- Pappe, I. (2017). *Ten myths about Israel*. New York: Verso Books.
- Pappe, I. (2022). *Filistin'de etnik temizlik*. (Y. D. Tan, Çev.). İstanbul: İntifada Yayınları.
- Reuters (2025, January 1). *Gaza population down by 6% since start of war – Palestinian statistics bureau*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/gaza-population-down-by-6-since-start-war-palestinian-statistics-bureau-2025-01-01/>
- Rodinson, M. (1973). *Israel: a colonial-settler state?* New York: Monad Press.

- Sayegh, F. (2012). Zionist colonialism in Palestine (1965). *Settler Colonial Studies* 2(1), 206-225. <https://doi.org/10.1080/2201473X.2012.10648833>
- Sayegh, F. A. (1965). Zionist colonialism in Palestine. Beirut: Research Center * Palestine Liberation Organization.
- Shihade, M. (2012). Settler colonialism and conflict: The Israeli state and its Palestinian subjects. *Settler Colonial Studies* (2)1, 108-123.
- Smithsonian American Art Museum. (t.y.). *Manifest destiny and Indian removal*. <https://americanexperience.si.edu/wp-content/uploads/2015/02/Manifest-Destiny-and-Indian-Removal.pdf> (Erişim Tarihi: 04.01.2025).
- Spencer, R. F., Jenning J. D., Johnson, E., King, A. R., Stern, T., Stewart, K .M & Wallace, W. J. (1977). *The native Americans* (2nd Edition). New York: Harper & Row.
- Taylor, A. R. (2000). İsrail'in doğuşu. İstanbul: Pınar Yayınları.
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. (t.y.). *Settler-related violence*. <https://www.ochaopt.org/page/settler-related-violence> (Erişim Tarihi: 08.02.2025)
- Van Imhoff, E. & Beets, G. (2004). A demographic history of the Indo-Dutch population, 1930–2001. *Journal of Population Research* 21(1), 47-72. <https://www.nidi.nl/shared/content/output/2004/jpr-21-01-vanimhoff.pdf>
- Veracini, L. (2011). Introducing settler colonial studies. *Settler Colonial Studies* (1), 1-12. https://researchbank.swinburne.edu.au/file/6a1626e2-4acd-44d2-a46f-2c54159405d3/1/PDF%20%28Settler%20Colonial%20Studies%201_1%20-%20Veracini%29.pdf
- Williamson, B. (2023). Historical geographies of place naming: colonial practices and beyond. *Geography Compass* 17(3). <https://doi.org/10.1111/gec3.12687>
- Wolfe, P. (2006). Settler colonialism and the elimination of the native. *Journal of Genocide Research* 8(4), 387-409.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (İSMUS), X/1 (2025), s. 47-49

Kitap İncelemesi / Book Review

DEMOKRATİK KAPİTALİZMİN KRİZİ

(Çeviri: Uğur Koçbaş)

İstanbul: Oksijen, 2024, 1. Baskı, 400 Sayfa, ISBN: 9786259889412

Furkan ALTIKARDEŞLER*

Makale Başvuru Tarihi: 18/03/2025

Makale Kabul Tarihi: 22/03/2025

Demokratik Kapitalizmin Krizi' adlı kitabı tahlil etmeden önce yazar Martin Wolf'un kısa olarak takdim etmek kitabı daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. 1946 yılında İngiltere'nin başkenti Londra'da doğan Martin Wolf, çağımızın önde gelen ekonomi yazarlarından biri olarak, küresel finans, uluslararası siyaset ve ekonomik sistemler üzerine ayrıntılı analizleriyle tanınır. *Financial Times* gazetesinin baş ekonomi yorumcusu olarak uzun yıllardır dünyadaki ekonomik ve politik gelişmeleri yorumlamaktadır. Akademik kariyerini Oxford Üniversitesi'nde tamamlayan Wolf, özellikle 2008 küresel finans krizinden bu yana kapitalizmin yapısal sorunlarıyla ilgili çok sayıda eleştirel makale ve kitap kaleme almıştır.

2023 yılında yayımlanan *The Crisis of Democratic Capitalism (Demokratik Kapitalizmin Krizi)*, hem ekonomistlerin hem de siyaset bilimcilerin dikkatle takip ettiği bir eserdir. Wolf bu kitapta, demokratik rejimlerle serbest piyasa kapitalizminin tarihsel olarak kurduğu ittifakın, günümüzde ciddi bir kırılma noktasına geldiğini ileri sürmektedir. Eser, özellikle liberal demokrasilerin neden zaman içerisinde popülist ve otoriter yönetim biçimlerine yöneldiği, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin ve ekonomik elitizmin bu geçiş aşamasına nasıl fayda sağladığı gibi kritik sorulara yanıt aramaktadır.

* Yüksek Lisans, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İktisat Bölümü, furkanaltikardesler@gmail.com, ORCID: 0009-0009-2527-508X

Kitap üç ana kısım etrafında kurgulanmıştır:

- Kapitalizm ve demokrasinin evrimi,
- İçinde bulunduğumuz krizin sebepleri,
- Krize karşı çözüm önerileri.

Martin Wolf'a göre Batı dünyasında demokrasi ile kapitalizm uzun yıllar boyunca birbirini destekleyen iki önemli sistem olmuştur. Ancak son otuz yılda bu denge bozulmuş, piyasaların siyasi gücü aşırı derecede etkilemeye başlaması, artık ekonominin siyasetten daha belirleyici bir rol oynaması özellikle 2008 krizi sonrasında artan toplumsal güvensizlik ve eşitsizlik, sistemin işleyişini sorgulatur hale gelmiş ve siyasal yapı taşları buna bir çözüm aramaya başlamışlardır.

Wolf'un ise bu konu hakkındaki temel tezi şudur: Kapitalizm artık demokratik kurumları güçlendirmek yerine onları zayıflatıyor; zira servet birikimi ile siyasi güç arasında doğrudan bir ilişki oluşmuş durumda. Bu durum, "plütokrasiye" (zenginlerin iktidarı) giden yolu açarken halkın devlet kurumlarına olan güvenini de aşındırmaktadır.

Yazar, konuya kitapta ilk olarak kapitalizmin geçmişten günümüze nasıl bir gelişim kaydettiğinin üstünde durarak başlamıştır. 18.yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkan piyasa sistemleri, özellikle 20. yüzyılın ortalarında sosyal refah devletiyle harmanlanarak demokratik yapılarla bütünleşmiştir. Bu dönemde, devletin piyasaları düzenlemesi, gelir dağılımını dengelemesi ve kamusal hizmetleri sağlaması sayesinde geniş halk kesimleri ekonomik büyümeden faydalanabilmiş ve çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması için zemin hazırlanmıştır.

Ancak 1980'lerden itibaren yükselen **neo-liberal ideoloji**, bu dengeyi bozmuştur. Ronald Reagan ve Margaret Thatcher'ın öncülüğünü yaptığı bu dönem, devleti küçültmeyi, piyasaları serbest bırakmayı ve özelleştirmeyi savunmuştur. Martin Wolf'a göre bu yaklaşımın uzun vadeli sonucu, şirket sahiplerinin ve büyük şirketlerin siyasal alandaki etkisinin artması olmuştur. Bunun neticesinde sermaye sahipleri vergi dilimlerinden kaçma fırsatı bulmuş, sendikalar zayıflamış, kamu hizmetleri gerilemiş, sınıflar arası farklılıklar ortaya çıkmış ve gelir eşitsizliği üst seviyelere kadar ulaşmıştır. Bu gelişmelerin toplumda yarattığı iktidara karşı güvensizlik duygusu, özellikle 2008 küresel krizi sonrasında daha çok belirgin hale gelmiştir.

Martin Wolf'un analizinde en dikkat çekici kısımlardan biri, kapitalizmin ortaya çıkarmış olduğu ekonomik eşitsizliğin siyasi sistem üzerinde yaratmış olduğu etkidir. Kitap boyunca sıklıkla "özelleşen kârlar, kamulaşan zararlar" mottosuna dikkat çekerek kapitalizmin yaratmış olduğu etkilere gönderme yapılır. Örneğin 2008 krizi sırasında büyük bankalar ve finans kurumları devlet tarafından batmaktan son anda kurtarılırken, bu krizin yaratmış bedeli orta ve alt gelir gruplarına yıkılmıştır. Yaratılan bu adaletsizlik hissi, halkın popülizme olan ilgisini artırmış ve demokratik sistemi sarsan liderlerin yükselmesine zemin hazırlamıştır.

Wolf, özellikle ABD örneğinde "dark money" olarak bilinen, seçim kampanyalarına yapılan büyük özel bağışların, yasama süreçlerini doğrudan etkilediğini vurgular. Bu durum halkın "temsili demokrasiden" uzaklaşmasına ve kurumlara olan güvenin çökmesine ne-

den olmaktadır. Kitapta yer verilen Şu tespit bu durumu açıklar niteliktedir “Eğer insanlar ekonomik olarak dıŐlanmıŐ hissederse, sonunda politik sistemden de dıŐlandıklarına inancaklardır.”

Martin Wolf sadece eleŐtiriyle yetinmeyip çeşitli çözümleri de önerir. Bunların başlıcaları Őunlardır: Kamu hizmetlerine daha fazla yatırım yapılması, eğitim ve sağlık alanlarında fırsat eŐitlięinin sağlanması, büyük Şirketlerin vergi kaçırmalarının önlenmesi, medya sahipliğinin daha Őeffaf ve demokratik hale getirilmesi.

Yönetim ekonomisi açısından değerlendirildiğinde, Wolf’un önerileri özellikle kamu politikalarının etkinliği, kaynak dağılımı ve kamu-özel sektör iliŐkileri açısından önemlidir. Modern kamu yönetimi anlayıŐı, piyasa başarısızlıklarının giderilmesi ve toplumsal refahın artırılması için devlete stratejik roller yüklemektedir. Wolf’un vurguladığı eŐitsizlikle mücadele ve kamu hizmetlerine erişim, yönetim ekonomisinin sosyal yönüyle birebir örtüŐmektedir. Ayrıca kitapta önerilen “kamusal Őeffaflık”, hem kamu yönetiminin hesap verebilirliğini hem de yönetiŐim kalitesini artıracak politikaların temelini oluŐturur.

Demokratik Kapitalizmin Krizi, günümüz dünyasında yalnızca ekonomiyle değil, demokrasiyle de ilgilenen herkesin okuması gereken temel bir eserdir. Üniversitelerde hem Siyasal Bilgiler fakültelerinde hem de İktisat Fakültelerinde ders nitelikli bir kitaptır. Martin Wolf’un dili akademik olduğuna bakılmaksızın herkesin anlayabilmesi amacıyla okuyucuya örnekler ve verilerle destek sağlayarak anlatılmak istenen Őeyin zihinde canlanmasını sağlayan, analitik bir anlatım sunar. Kitap, mevcut ekonomik düzenin yarattığı adaletsizliklere dair yapıcı bir eleŐtiri getirirken, aynı zamanda çözümleri de sunar.

Bu kitabı yönetim ekonomisi perspektifinden değerlendirdiğimde, sürdürülebilir kamu politikalarının sadece ekonomik değil; aynı zamanda etik, sosyal ve demokratik sorumluluklar içerdiğini ayrıca kamu politikalarının halkı yeterli Şekilde destekleyemeyeceği zamanlarda toplumun popülist rejimlere yöneldiğini rahatlıkla söyleyebilirim. Kapitalizm ile demokrasinin birlikte devam edebilmesi için, devletin düzenleyici ve sosyal dengeleyici rolünün güçlendirilmesi kaçınılmazdır.

İSMUS
Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi

Cilt: X

2025

Sayı: 1

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

Duygu KUTLU, Eleştirel Teori Bağlamında Kenya'nın Küresel Terörle Mücadelesi: Eş-Şebab Örneği 1-25

Ayşe YAŞAR, İsrail'i Yerleşimci Kolonyalizm Tarihine Yerleştirmek 27-45

KİTAP İNCELEMELERİ

Furkan ALTIKARDEŞLER, Demokratik Kapitalizmin Krizi 47-49

JMP

Journal of Medeniyet Politics

Volume: X

2025

No: 1

CONTENTS

RESEARCH ARTICLES

Duygu KUTLU, Kenya's Fight Against Global Terrorism in the Context of Critical Theory: The Case of Al-Shabaab 1-25

Ayşe YAŞAR, Placing Israel in the History of Settler Colonialism..... 27-45

BOOK REVIEWS

Furkan ALTIKARDEŞLER, Demokratik Kapitalizmin Krizi 47-49

ISSN: 2547-9695
e-ISSN: 2587-0815

İLETİŞİM/CONTACT

Adres/Address: İstanbul Medeniyet Üniversitesi,

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanlığı, Kuzey Yerleşke C Blok 7. Kat, Ünalın Mahallesi D-100 Karayolu, Üsküdar/ İstanbul

Telefon: +90 (216) 280 25 52 • Fax: +90 (216) 280 25 55

Kurumsal E-mail: siyasal@medeniyet.edu.tr • E-mail: ismus.dergi@medeniyet.edu.tr